

Analýza komplementárních finančních nástrojů

**Ministerstvo životního prostředí
a
Komora obnovitelných zdrojů energie**

Praha 2023

OBSAH

ÚVOD	3
EVROPSKÉ DOTAČNÍ PROGRAMY	4
Operační program životní prostředí 2021-2027 (OPŽP).....	4
Programy Interreg (2021-2027).....	6
Interreg Česko – Polsko	7
Interreg Slovensko – Česko.....	10
Interreg Rakousko – Česko	14
Interreg Bavorsko – Česko	17
Interreg Sasko – Česko.....	21
Interreg Central Europe	25
Interreg DANUBE	29
INTERREG EUROPE.....	34
Strategický plán SZP (2023–2027)	35
Norské fondy	37
Národní plán obnovy	39
NÁRODNÍ DOTAČNÍ PROGRAMY	42
Programy TA ČR.....	42
Program péče o krajinu	43
Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK).....	44
Podpora NNO.....	46
Analýza komplementárních finančních nástrojů dle tematické oblasti	49
1. Příroda a biologická rozmanitost.....	49
2. Oběhové hospodářství a kvalita života	51
3. Zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně.....	52
4. Přejchod na čistou energii	54
ZÁVĚR	55
ZDROJE INFORMACÍ	57
Seznam zkratek	58

ÚVOD

Tento dokument přináší informace o aktuálním přehledu finančních nástrojů, které jsou komplementární k unijnímu programu LIFE. Analýza poskytuje ucelený přehled o možnostech financování projektů v České republice, které jsou zaměřeny na udržitelný rozvoj, ochranu přírody a životního prostředí. Cílem této analýzy je především najít synergie mezi programem LIFE a dalšími evropskými a národními dotačními programy.

Popsány budou jak evropské programy, jako je Interreg, Národní plán obnovy, Společná zemědělská politika (SZP) a Norské fondy, tak i národní dotační programy, jako jsou programy Technologické agentury České republiky (TA ČR), Program péče o krajinu (PPK), Podpory obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK) a podpory neziskových organizací (NNO). Zvláštní pozornost bude věnována specifikaci životního prostředí v dané oblasti, specifickým cílům programů, synergiím s jinými programy a jejich cílovým skupinám.

Analytická část tohoto dokumentu nejprve identifikuje jednotlivé podprogramy LIFE a v následné tabulce pak jmenuje s nimi související evropské a národní programy, spolu s jejich oblastmi podpory a specifickými cíli, s kterými daný podprogram LIFE vytváří synergie.

Tento dokument poskytne žadatelům programu LIFE informace týkající se fungování komplementárních finančních nástrojů, které mohou sloužit jak k dofinancování projektu programu LIFE, tak jako další možnosti financování, pokud by projekt v rámci programu LIFE nebyl schválen.

EVROPSKÉ DOTAČNÍ PROGRAMY

Operační program životní prostředí 2021-2027 (OPŽP)

Operační program Životní prostředí (OPŽP) je základním dotačním programem v oblasti ochrany životního prostředí. Ve svém třetím programovém období v letech 2021–2027 poskytne České republice z fondů Evropské unie (Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti) zhruba **61 miliard korun**.

Řídicím orgánem programu je Ministerstvo životního prostředí, které odpovídá za účelné, efektivní a hospodárné řízení a provádění programu v souladu se zásadami řádného finančního řízení. Za příjem a hodnocení žádostí a administraci schválených projektů odpovídá **Státní fond životního prostředí ČR**.

Cíle pro období 2021–2027

Mezi hlavní obecně stanovené cíle patří **ochrana a zajištění kvalitního prostředí pro život obyvatel Česka**, omezení **negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí a klima** a příspěvek k řešení problémů životního prostředí a klimatu na evropské a globální úrovni.

Ke konkrétním cílům se řadí:

- Ochrana a péče o přírodu a krajinu
- Zlepšení kvality ovzduší
- Ochrana a zlepšení stavu vody a vodního hospodářství
- Řešení sucha, povodňová prevence a opatření proti sesuvům půdy
- Sanace míst s ekologickou zátěží
- Zavedení principů oběhového hospodářství a účinného využívání zdrojů
- Zvýšení energetické účinnosti a podpora energetických úspor
- Efektivní a šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie
- Modernizace vzdělávacích environmentálních center zaměřených na změnu klimatu

Novinky v programu

Velká část aktivit z předcházejícího období je podporována i nadále, zároveň však v OPŽP 2021+ figurují nové věci. Patří mezi ně například uplatnění **tzv. zjednodušených metod vykazování nákladů pro snížení administrativní zátěže všech zapojených subjektů**, snadnější realizace komplexních projektů, větší důraz na adaptaci na změnu klimatu, návrat podpory environmentálního vzdělávání nebo prevence vzniku dalších typů odpadů.

Při realizaci projektů napříč celým programem jsou uplatňovány následující principy:

- efektivní míra podpory
- zelené zadávání veřejných zakázek
- inovativní přístupy a řešení
- komplexní projekty

Zdroje prostředků

Program bude financován z fondů EU – **Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR)** a **Fondu soudržnosti (FS)**.

Pravidla pro financování vycházejí z tzv. obecného nařízení a z nařízení pro EFRR a FS. Ke schválení obecného nařízení došlo dne 24. června 2021. Stav schvalovacího procesu můžete sledovat na těchto stránkách (obecné nařízení) a zde (nařízení pro EFRR a FS).

Oblasti podpory

**12,2 mld.
Kč**

Energetické
úspory

7 mld. Kč
Obnovitelné
zdroje
energie

**10,2 mld.
Kč**
Adaptace na
změnu
klimatu

**14,1 mld.
Kč**
Vodovody a
kanalizace

**7,1 mld.
Kč**
Oběhové
hospodářství

**10,6 mld.
Kč**
Příroda a
znečištění

Výše jednotlivých alokací jsou orientační, částky platí pro kurz 26 Kč za 1 euro.

Kdo může žádat

V závislosti na jednotlivých aktivitách je program určen pro **města, obce, kraje, neziskový sektor, podnikatele i fyzické osoby**. Bližší popis oprávněných žadatelů naleznete v [Programovém dokumentu](#) a [Pravidlech pro žadatele a příjemce](#).

Programy Interreg (2021-2027)

Interreg je klíčovým nástrojem Evropské unie (EU), který posiluje spolupráci mezi regiony a zeměmi v rámci EU. Jako součást politiky soudržnosti EU hraje Interreg zásadní roli při **podpoře regionálního rozvoje, soudržnosti a snižování hospodářských rozdílů**. Pro období 2021-2027 se Interreg zaměřuje na řešení aktuálních výzev, jako je změna klimatu, digitální transformace a sociální začleňování. MŽP poskytuje finanční prostředky na spolufinancování projektů nebo má roli partnera projektu. Míra podpory je u programů Interreg 80 %, přičemž zbylých 20 % lze financovat státním příspěvkem (0-20 % záleží na typu žadatele).

Koordinujícím subjektem programu je [Ministerstvo pro místní rozvoj ČR](#).

Tabulka č. 1: Přehled podprogramů a jejich priorit ve vztahu k tématům programu LIFE

Podprogram	Priorita
Interreg Česko – Polsko	IZS a životní prostředí
Interreg Slovensko – Česko	Životní prostředí
Interreg Rakousko – Česko	Klima a životní prostředí
Interreg Bavorsko – Česko	Klima a životní prostředí
Interreg Česko – Sasko	Změny klimatu a udržitelnost
Interreg Central Europe	Spolupráce na ekologičtější střední Evropě
Interreg DANUBE	Zelené a nízkouhlíkové Podunají
Interreg EUROPE	Zelená Evropa

Interreg Česko – Polsko

Celková alokace v programu činí **167,2 milionu EUR** (4,2 miliard Kč). Program podporuje celkem čtyři priority – IZS a životní prostředí, Cestovní ruch, doprava, spolupráce institucí a obyvatel, podnikání.

Programová oblast

Programové území (dále jen území), ležící v česko-polském pohraničí, je tvořeno regiony NUTS 3, které představuje 5 českých krajů: Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký a Moravskoslezský a 6 polských podregionů (podregion je jednotka NUTS 3 v Polsku): Bielski a Rybnicki (Slezské vojvodství), Jeleniogórski a Wałbrzyski (Dolnoslezské vojvodství), Nyski a Opolski (Opolské vojvodství). Do území na polské straně dále spadají okresy (LAU1) Strzeliński (podregion Wrocławski v Dolnoslezském vojvodství) a Pszczyński (podregion Tyski ve Slezském vojvodství).

Celková rozloha území je 47 097 km². Česká část území zaujímá 23 135 km² (tj. 29,3 % rozlohy České republiky), polská část tvoří 23 962 km² (téměř 8 % rozlohy Polska). Polská část území má 4 063 635 obyvatel, česká část 3 304 511 obyvatel.

V území působí celkem 6 euroregionů, tedy územních celků, působících v příhraničních oblastech sousedních států, jako celky přeshraniční spolupráce dvou nebo více zemí, vzniklé na základě vzájemné dohody a fungující na základě vlastních stanov. V území fungují též evropská seskupení pro územní spolupráci (ESÚS) NOVUM a TRITIA.

Životní prostředí

Stav životního prostředí ovlivňuje rozvoj území programu. Přestože se situace v posledních letech zlepšuje, stále je nejvýznamnějším problémem v území znečištění ovzduší, zejména pak překračování limitů koncentrací škodlivin. Snižování produkce emisí se však v důsledku meteorologických podmínek nepromítá do stejně významného snižování koncentrací škodlivin v ovzduší, které v jednotlivých letech kolísají. Kvalita ovzduší má dopad na image území a související demografické a sociální charakteristiky. Po obou stranách hranice jsou hlavním problémem emise z lokálních zdrojů znečištění (domácí topeniště). Významu nabývá také znečištění z dopravy. Obdobné zdroje (doprava, průmyslová činnost) má také hluk, který se v oblasti projevuje především v aglomeracích, centrech měst a při zatížených komunikacích.

V posledních letech jsou zřejmé dopady klimatické změny (sucho, vlny veder, extrémní klimatické jevy) na území. Tato změna má vliv nejen na přírodní složky, ale zprostředkovaně také na ekonomickou a sociální sféru, kvalitu života i některé hospodářské oblasti (lesnictví, zemědělství, cestovní ruch).

Typickým rysem území jsou velké přírodně cenné oblasti, zejména v pohraničí, chráněné jako národní parky, přírodní rezervace, krajinné parky, lokality soustavy Natura 2000 a jiné formy ochrany přírody po obou stranách hranice. Významně přispívají ke kvalitě života v pohraničí, její atraktivitě pro cestovní ruch i celkovému image území. V některých místech jsou však pod silným tlakem intenzivního cestovního ruchu (Krkonoský národní park, Adršpašsko – teplické skály/Národní park Stolových hor) s potenciálními negativními vlivy na předměty ochrany i udržitelnost cestovního ruchu.

V otázce odpadů se na budoucím vývoji bude zásadně podílet a zejména na obce nejvíce dopadne nová legislativa (cíle) EU, která se postupně promítne do zásadního omezení skládkování komunálního odpadu. Význam bude mít preference principů oběhového hospodářství, zvýšení separování sběru odpadů a jeho

dalšího materiálového a energetického využití. Dopady mohou být ekonomické (zvýšení poplatků) a mohou mít vliv i na společné řešení problému v oblasti (zařízení na biologické využití odpadů, apod.).

Jakost vodních toků v území stále nedosahuje očekávaných parametrů, byť se situace stále zlepšuje. Přispívá k tomu jak ekonomická konjunktura v posledních letech, nevyrovnaná míra čištění komunálních odpadních vod v oblasti, tak i snížená vodnost toků z důvodu sucha. Problémy se začínají v některých oblastech projevovat i v oblasti nedostatku vody.

Půda je nadále ohrožována zábořem v rámci výstavby obytných i průmyslových budov a používáním pesticidů. Obdobně je v případě lesního hospodářství problémem posledních let a nejbližší budoucnosti masivní odumírání zejména smrkových porostů v důsledku kombinovaných vlivů.

Hlavní výzvy

- snižování znečištění ovzduší (jedná se o emise pocházející z domácností a dopravy);
- adaptování se na klimatickou změnu (adaptace na sucha, vlny veder, extrémní klimatické jevy) ve městech i venkovském prostoru na základě strategií adaptace na klimatickou změnu;
- pokračování v činnostech na ochranu přírodně cenných oblastí před degradací, zachování biologické rozmanitosti a tím zachování atraktivity území, včetně managementu návštěvnosti.

Doplňkovost a synergie k jiným formám podpory

V programovém období 2021-2027 bude česko-polský program v níže uvedených tematických oblastech doplňovat aktivity podporované z jiných nástrojů pomoci a vytvářet tak synergické efekty. Znakem odlišujícím aktivity programu Interreg od ostatních dotačních programů je přeshraniční rozměr.

Aktivity, financované z prostředků Interreg musí mít přeshraniční dopad v území programu. Tento znak odděluje přeshraniční program od programů nadnárodních, národních a regionálních, financovaných z prostředků EU i národních. Koordinace doplňkovosti a synergií mezi programem Interreg Česko – Polsko a ostatními programy probíhá při nastavování programů na strategické úrovni. Cílem je zabránit překryvům v podporovaných aktivitách, a naopak posílit potenciální dopady projektů jejich vzájemným synergickým působením a doplňkovostí.

Přeshraniční podpora v oblasti **adaptace na změnu klimatu**, snižování **znečištění ovzduší** a v oblastech na podporu **oběhového hospodářství**, a **biodiverzity** je zaměřena především na koordinaci postupů, výměnu zkušeností a místní řešení, skutečně plošná a rozsahově významná opatření na české straně podporuje *Operační program Životní prostředí* a také *Národní plán obnovy*. Na polské straně budou realizovány programem FENIKS, Národním plánem obnovy a třemi regionálními programy na období 2021-2027 – Evropskými fondy pro Slezsko, Dolní Slezsko a Opole. Synergickým efektem tak bude zlepšení adaptace na klimatickou změnu, snížení znečištění ovzduší, zlepšení oběhového hospodaření, zlepšení biodiverzity a posílení její ochrany, na národní i přeshraniční úrovni.

Priorita 1 – Integrovaný záchranný systém a životní prostředí

V rámci cíle politiky 2 je podporován specifický cíl iv) podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim, s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům a specifický cíl vii) posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a omezování všech forem znečištění.

iv) podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim, s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům

Cílem podpory je zvýšení připravenosti a přeshraniční akceschopnosti relevantních subjektů při řešení rizik a katastrof v příhraničních oblastech. Součástí aktivit je také přizpůsobení měnícímu se charakteru jednotlivých rizik a jejich intenzitě, které vyvolává změna klimatu (např. v souvislosti s prohlubujícím se suchem).

Hlavními **cílovými skupinami** podporovaných opatření jsou:

- obyvatelé přeshraničního regionu;
- turisté a návštěvníci regionu;
- subjekty, orgány a instituce veřejné správy;
- podnikatelské subjekty.

vii) posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a omezování všech forem znečištění

Cílem podpory v rámci biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury je posílit koordinovaný přístup k ochraně životního prostředí posilováním přeshraniční spolupráce. Toho bude dosaženo prostřednictvím výměny informací o přírodních zdrojích a o zdrojích znečištění, předávání dobré praxe v péči o přírodní zdroje, sladování přístupů k péči, monitorování výskytu druhů a společné řízení přírodních zdrojů, zejména v cenných lokalitách jako jsou národní/krajinné parky.

Hlavními **cílovými skupinami** podporovaných opatření jsou:

- obyvatelé přeshraničního regionu;
- turisté a návštěvníci regionu;
- subjekty, orgány a instituce veřejné správy.

Interreg Slovensko – Česko

Celková alokace v programu činí **85,3 milionů EUR** (2,1 miliard Kč.). Program podporuje celkem čtyři priority – Životní prostředí, Vzdělávání, Kultura a cestovní ruch, Institucionální spolupráce, Místní iniciativy.

Programová oblast

Oblast programu zahrnuje **3 slovenské kraje** (Trnavský kraj, Trenčianský kraj a Žilinský kraj) a **3 české kraje** (Jihomoravský kraj, Zlínský kraj a Moravskoslezský kraj) ve statistické klasifikaci NUTS 3.

Celková rozloha území je 32 039 km², přičemž na slovenské straně tvoří 48 % a na české straně 52 %. Celkový počet obyvatel v programové oblasti dosahuje 4,8 milionu, přičemž na slovenské straně je to 1,8 milionu (38 %) a na české straně přibližně 3 miliony (62 %). Počet obyvatel programové oblasti představuje zhruba jednu třetinu celkového počtu obyvatel Slovenské republiky a České republiky dohromady.

Životní prostředí

Silnou stránkou celého území je rozmanitost a jedinečnost historických a přírodních památek, bohatství a různorodost místní kultury, zvyků a tradic, živý regionální folklór a tradiční řemesla. V řešeném území existuje mnoho příležitostí pro kulturní a sportovní vyžití a návštěvy přírodních a historických památek.

Na slovenské straně vyniká z hlediska přírodních a kulturních atraktivit Žilinský kraj, kde se nacházejí čtyři národní parky a tři lokality zapsané do Seznamu kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Žilinský kraj má také největší nabídku divadel, muzeí a galerií. Na české straně území se přírodní a kulturní dědictví nejvíce soustřeďuje v Jihomoravském kraji, i když rozdíly ve srovnání se Zlínským a Moravskoslezským krajem nejsou tak výrazné jako na slovenské straně území. Zde se nachází národní park Podyjí a oblíbený turisty Moravský kras, stejně jako největší nabídka kulturních památek. Zároveň je Brno jako největší město v sledovaném území přirozeným centrem kultury.

Díky několika chráněným územím a existenci několika národních parků na podporovaných územích je kvalita životního prostředí v pohraničním podhorském a horském pásme relativně vysoká. V podporovaném území je také relativně vysoké zastoupení druhově bohatších lesních porostů, které jsou odolnější vůči působení negativních vlivů. Mezi silné stránky patří také existující přísná legislativa na ochranu životního prostředí a rostoucí podpora alternativních zdrojů energie. Fungující systém sledování povodňové aktivity vodních toků a systém varování se také podílí na ochraně životního prostředí. Velký podíl zalesnění v severní části území na západ, východ a jihovýchod od Ostravské aglomerace a v celé slovenské části podporovaného území pomáhá tlumit vlivy špatné kvality ovzduší a riziko vysychání malých vodních toků.

Slabou stránkou programového území je značně narušená kvalita životního prostředí v urbanizačním pásmu Považí a Horní Nitry, a s tím související stav znečišťování významné části hydrologické sítě. Špatná kvalita ovzduší je na severní a střední Moravě, která se jen pomalu zlepšuje. Nízká kvalita ovzduší se dotýká také velké části chráněných území. Časté a prudké změny krátkodobého úhrnu srážek v důsledku klimatických změn mají obvykle vážné hospodářské důsledky. S vysokým rizikem vysychání malých vodních toků, zejména na jižní Moravě, souvisí pokles hladiny spodních vod.

Do budoucna je možné očekávat narůstající vliv klimatických změn, které se projeví na národní i lokální úrovni. Přívalové srážky si budou dlouhodobě vyžadovat více preventivních protipovodňových opatření s cílem omezit jejich hospodářské dopady. Ochrana ovzduší zůstane významnou prioritou a programové omezení exhalací bude nadále pokračovat. Boj se suchem bude také prioritou na všech úrovních. Půjde především o zadržování vody v krajině, což se příznivě projeví na rozvoji na vodu závislých ekosystémů, ale i ve větší ochraně a užitkovosti zemědělské půdy.

Hlavní výzvy

- podpora adaptace na změnu klimatu a prevence rizik katastrof s ohledem na ekosystémové přístupy;
- posílení ochrany a zachování přírody, biodiverzity a zelené infrastruktury včetně městských oblastí a snížení všech forem znečištění.

Doplňkovost a synergie k jiným formám podpory

Hlavní rozvojové potřeby území jsou primárně řešeny na obou stranách hranice prostřednictvím intervencí na národní a regionální úrovni. Přeshraniční spolupráce mezi SR a ČR je doplňkovým mechanismem zaměřeným na část identifikovaných potřeb, které lze efektivně řešit prostřednictvím společně cílené podpory. Komplementarity a synergické efekty budou v programovém území vznikat především s následujícími programy a nástroji financování:

- Národní operační programy, Investování do zaměstnanosti a růstu, spolufinancované z EFRR, Kf a ESF+. V ČR budou vznikat komplementarity a synergie s několika operačními programy. Environmentální témata pokrývá **OP Životní prostředí. Integrovaný regionální operační program** se zaměřuje i na národní intervence v oblasti zlepšení veřejné správy, ochrany přírody a biodiverzity, adaptace na změnu klimatu, prevence rizik a odolnosti vůči katastrofám, vzdělávací infrastrukturu a podporu kultury a cestovního ruchu. Moravskoslezský kraj jako jeden z tzv. uhlíkových regionů bude oprávněným územím v rámci **OP Spravedlivá transformace**.
- **Národní plány obnovy spolufinancované** z Nástrojů Evropské unie na obnovu mají za cíl podporovat obnovu po pandemii COVID-19. V ČR patří mezi priority **Národní plán obnovy ČR**: digitální transformace, ochrana přírody a adaptace na změnu klimatu, podpora biodiverzity a boj se suchem, inovace ve vzdělávání a adaptace školských programů.
- **Programy přeshraniční spolupráce** v rámci, kterých jsou Trnavský a Jihomoravský kraj oprávněnými územími pro spolupráci s Rakouskem, Žilinský a Moravskoslezský kraj pro spolupráci s Polskem a Trnavský kraj s Maďarskem.
- Program bude motivovat příjemce realizovat aktivity a investice s ohledem na zásady udržitelnosti, estetiky a inkluzivity iniciativy **Nový evropský Bauhaus**, s cílem najít cenově dostupná, inkluzivní, udržitelná a atraktivní řešení klimatických výzev. Program přeshraniční spolupráce má potenciál přispívat k této vizi prostřednictvím místně orientovaného přístupu v podpoře adaptace na změnu klimatu a posilování biodiverzity výměnou zkušeností/informací či realizací společných strategií, osvětových aktivit relevantních a zaměřených specificky na daný region. Program přímo podporuje místní iniciativy, jako jsou společné akce, setkání, kulturní události, které spojují komunity a přispívají k zvyšování sociálního začlenění, soudržnosti a spolupatričnosti.

Priorita 1 – Životní prostředí

Klimatické změny mají významný vliv na životní prostředí a následně i na hospodářství a kvalitu života. Navzdory tomu, že jsou vnímány jako globální problém, je žádoucí podporovat aktivity zaměřené na snižování jejich dopadů i na lokální úrovni. V rámci programu přeshraniční spolupráce budou podporovány společné aktivity týkající se prevence a odstraňování následků přírodních katastrof a podpory ekosystémů v přizpůsobení se klimatickým změnám.

V této prioritě budou financovány jak investiční, tak neinvestiční aktivity. Řádně odůvodněná potřeba investičních aktivit bude požadovanou součástí žádostí o příspěvek.

(iv) Podpora adaptace na změnu klimatu a prevence rizika katastrof, jakož i odolnosti, a to s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům.

V rámci programu přeshraniční spolupráce budou podporovány společné aktivity, které souvisejí s prevencí a odstraňováním následků přírodních katastrof a s podporou ekosystémů při jejich přizpůsobování se klimatickým změnám. V rámci této priority budou financovány investiční i neinvestiční aktivity. Řádně odůvodněná potřeba investičních aktivit bude požadovanou součástí žádostí o příspěvek.

- **Sběr a výměna dat, informací a zkušeností:** Zaměření podpory směřuje k sběru a výměně dat a informací potřebných k předcházení negativních dopadů klimatických změn. Zahrnuje například sběr a vyhodnocení klimatických dat a očekávaných dopadů změny klimatu, tvorbu analýz, modelů a prognóz vývoje změny klimatu v budoucnosti a výměnu zkušeností v oblasti řízení katastrof způsobených klimatickými změnami.
- **Realizace společných strategií a akčních plánů:** Bude podporována tvorba společných strategií a akčních plánů na zlepšení životního prostředí, jeho přizpůsobení klimatickým změnám a předcházení negativním dopadům těchto změn. Zahrnuje například realizaci společných opatření k předcházení vysychání vodních zdrojů a vodních ekosystémů, podporu lesních ekosystémů spojených s realizací pilotních akcí (např. obnova lesních holin dřevinami odolnými vůči klimatickým změnám), realizaci společných strategií a akčních plánů na prevenci a odstraňování důsledků přírodních rizik (povodní, vodní eroze, požárů, invazivních druhů rostlin a živočichů), tvorbu společných systémů integrovaného rizikového managementu.
- **Zvyšování povědomí o zmírňování a přizpůsobování se změně klimatu:** Podpora se zaměřuje na zvýšení informovanosti různých skupin obyvatelstva o praktických a konkrétních krocích, které mohou přispět k omezení negativních dopadů klimatických změn. Tento typ akce zahrnuje například zvyšování informovanosti o příčinách a dopadech změny klimatu s důrazem na praktické využití v každodenním životě a šíření příkladů dobré praxe.

Očekávané výsledky (přínos k plnění specifického cíle):

Realizací společných aktivit budou posíleny vazby mezi příslušnými institucemi a odborníky na obou stranách hranice, díky čemuž budou moci být přijímána vhodná opatření a realizovány pilotní projekty s přesahem přes hranice. Z dlouhodobého hlediska program přispěje k snížení negativních dopadů klimatických změn v regionu a zvýší se jeho odolnost vůči rizikům a nepříznivým přírodním jevům. Veřejnost bude lépe informována o současném stavu klimatu a dopadech jeho změn a o konkrétních a praktických možnostech jejich zmírnění.

Hlavními **cílovými skupinami** jsou subjekty, které budou pozitivně ovlivněny výsledky realizovaných aktivit:

- Obyvatelé příhraničního regionu,
- Návštěvníci příhraničního regionu

Cílové skupiny mohou zahrnovat také jednotlivé složky veřejného sektoru, nevládní neziskové organizace a organizace zaměřené na ochranu životního prostředí, vodní hospodářství, zemědělství, lesnictví a řízení katastrof.

(vii) Posílení ochrany a zachování přírody, biodiverzity a zelené infrastruktury, včetně městských oblastí, a snížení všech forem znečištění.

V rámci této priority budou podporovány společné aktivity zaměřené na udržování integrity biotopů, poskytování životního prostoru, ale také prostoru pro migraci živočichů formou podpory budování tzv. zelené infrastruktury a také formou opatření na snižování znečištění životního prostředí. V rámci této priority budou financovány investiční i neinvestiční aktivity. Řádně odůvodněná potřeba investičních aktivit bude požadovanou součástí žádostí o příspěvek.

- **Sběr a výměna dat, informací a zkušeností:** Podpora bude zaměřena na sběr a výměnu dat a informací potřebných k mapování aktuální situace v této oblasti a transfer know-how v souvislosti se zachováním a obnovou biodiverzity v podporovaném území.
- **Realizace společných strategií a akčních plánů:** Podpora se orientuje na tvorbu společných strategií a akčních plánů na zachování a obnovu biodiverzity a snižování znečištění, především však s důrazem na realizaci pilotních akcí.
- **Osvětové aktivity o potřebě zachování biodiverzity:** Podporováno bude zvyšování informovanosti různých skupin obyvatelstva o přínosech budování zelené infrastruktury a praktických a konkrétních krocích, které mohou přispět k zachování biodiverzity a snížení znečištění v podporovaném území.

Očekávané výsledky (příspěvek k plnění specifického cíle):

Realizace společných aktivit přispěje k posílení existujících a vytvoření nových partnerství a sítí, které prostřednictvím výměny zkušeností, společných akčních plánů a strategií budou hledat řešení pro udržování biotopů a ochranu území s vysokým stupněm biodiverzity, výměnu zkušeností s rozvojem zelené infrastruktury v městském prostředí (např. městských a obecních lesoparků, městských a obecních chráněných území a odpočinkových zón) včetně pilotního zavádění nových přístupů do praxe. Společné projekty přispějí k zlepšení kvality životního prostředí v daném regionu, ze kterého budou profitovat obyvatelé i návštěvníci podporovaného území. Výsledkem této priority bude také lepší informovanost o stavu životního prostředí a zvýšené povědomí obyvatel o praktických způsobech ochrany přírody.

Hlavní **cílové skupiny** jsou subjekty, které budou pozitivně ovlivněny výsledky realizovaných aktivit:

- obyvatelé pohraničního regionu,
- návštěvníci pohraničního regionu.

Cílové skupiny mohou zahrnovat také jednotlivé složky veřejného sektoru, nevládní neziskové organizace a také organizace zaměřené na ochranu životního prostředí, biodiverzity a zelené infrastruktury.

Interreg Rakousko – Česko

Program disponuje celkovou alokací **86,8 milionů EUR** (2,2 miliard. Kč) a podporuje celkem 4 oblasti priorit – Výzkum a inovace, klima a životní prostředí, dále vzdělávání, kultura a cestovní ruch, a nakonec přeshraniční správa.

Program Interreg Rakousko – Česko má v programovém období 2021–2027 k dispozici cca **86,8 mil. eur** prostředků z EFRR. Program podporuje celkem 4 priority: Výzkum a inovace; Klima a životní prostředí; Vzdělávání, kultura a cestovní ruch; Přeshraniční správa.

Programová oblast

Programové území tvoří následující regiony **NUTS 3 členských států Rakouska a České republiky**:

- Rakousko: Mostviertel-Eisenwurzen, Sankt Pölten, Waldviertel, Weinviertel, Wiener Umland/Nordteil, Wien, Innviertel, Linz-Wels, Mühlviertel, Steyr-Kirchdorf.
- Česká republika: Jihočeský kraj, Kraj Vysočina a Jihomoravský kraj.

Pro programové území jsou také relevantní dvě makroregionální strategie (EUMRS): Strategie EU pro Podunají (EUSDR) a Strategie EU pro alpský region (EUSALP). Propojením s EUSDR a EUSALP se docílí většího územního dopadu Programu a realizace kvalitních projektů s optimálním strategickým zaměřením a lepším zviditelněním.

Priorita 2 – Klima a životní prostředí

Specifický cíl 2.1: Přizpůsobení se změně klimatu

Očekávaný příspěvek ke specifickému cíli:

- společná adaptační opatření v odvětvích obzvláště zasažených změnami klimatu (např. výroba, ochrana životního prostředí, občanská společnost, zemědělství a lesnictví),
- upřednostnění řešení založených na přírodní bázi před tvrdou nebo šedou infrastrukturou při plánování a rozvoji infrastruktury pro přizpůsobení se změně klimatu (např. záplavové oblasti, obnova ekosystémů, zalesňování, zadržování přírodních vod nebo jiná zelená (nebo modrá) infrastrukturní opatření, která mohou přímo přispět k přizpůsobení se změně klimatu a prevenci rizik),
- vytváření společných vodohospodářských koncepcí a postupů pro lepší přizpůsobení se změně klimatu,
- města a obce odolné vůči změnám klimatu: ochrana klimatu a adaptace na změnu klimatu v obcích a městech jako spojující průřezové téma.

Opatření:

Typ opatření 2.1a: Společná znalostní základna – inventarizace a výměna dat s cílem zlepšit připravenost na dopady změny klimatu

Cílem je posílit přeshraniční vnímání dopadů změny klimatu a umožnit realizaci odpovídajících opatření založených na společné datové základně.

Příklady aktivit:

Typ opatření 2.1b: Společné pilotní akce a řešení v oblasti přizpůsobení se změně klimatu. Cílem je zavést společné řízení rizik, společná přeshraniční řešení a investice za účelem zlepšení připravenosti na změnu klimatu.

Typ opatření 2.1c: Zvyšování povědomí a vzdělávací opatření v oblasti přizpůsobení se změně klimatu

Cílem je zvýšit povědomí o nebezpečí a sociálních, ekonomických a ekologických důsledcích změny klimatu a podpořit změnu chování veřejnosti i místních orgánů.

Hlavní cílové skupiny:

- veřejné instituce a jimi zřizované organizace působící v oblasti ochrany životního prostředí,
- poskytovatelé infrastruktury a (veřejných) služeb,
- zájmové skupiny včetně nevládních organizací (např. mezinárodní organizace, organizace působící v oblasti životního prostředí, dobrovolná sdružení, školy atd.),
- veřejné a soukromé výzkumné a inovační instituce, univerzity,
- aktéři z oblasti zemědělství a lesnictví,
- široká veřejnost, která profituje z realizovaných aktivit.

Specifický cíl 2.2: Ochrana přírody a biologická rozmanitost

Očekávaný příspěvek ke specifickému cíli:

- ekologická opatření ke zlepšení přírodního stavu a kvality vody povrchových vod/řek v příhraniční oblasti,
- podpora společných ekologických opatření k zachování a obnově biologické rozmanitosti v citlivých oblastech, včetně lepší kontroly nad invazivními druhy a souvisejícími škůdci,
- udržitelné hospodaření s přírodou, přírodním dědictvím a přírodním kapitálem,
- zvyšování povědomí obyvatel o otázkách biologické rozmanitosti prostřednictvím opatření na zvyšování povědomí (environmentální výchova je zahrnuta v prioritě 3).

Opatření:

Typ opatření 2.2a: Společná znalostní základna – inventarizace a výměna dat s cílem zlepšit vodní hospodářství. Cílem je posílit výměnu přeshraničních znalostí a dat na podporu přiměřeného a koordinovaného vodního hospodářství v regionu.

Typ opatření 2.2b: Společné pilotní akce a investice do společných řešení pro ekologické vodní hospodářství. Cílem je realizovat společné projekty, které by měly zlepšit hospodaření s vodními zdroji v regionu a zvýšit připravenost na nepředvídatelné události, jako jsou povodně nebo sucha. Tento typ opatření zahrnuje aktivity v oblasti komunikace a zlepšení informovanosti pro širokou veřejnost.

Typ opatření 2.2c: Společná znalostní základna – inventarizace a výměna dat za účelem zvýšení biologické rozmanitosti. Cílem je posílit přeshraniční výměnu znalostí a dat s cílem zlepšit informace o stavu biologické rozmanitosti v regionu a identifikovat vhodná opatření.

Typ opatření 2.2d: Společné pilotní akce a společná řešení ke zlepšení a ochraně biologické rozmanitosti. Cílem je realizace společných projektů zaměřených na zlepšení biologické rozmanitosti a ochranu přírodních stanovišť.

Typ opatření 2.2e: Aktivity zaměřené na zvyšování povědomí a vzdělávání na podporu biologické rozmanitosti. Cílem je zvýšit povědomí široké veřejnosti o bohatství regionu a o potřebě jeho lepší ochrany.

Hlavní cílové skupiny:

Typ opatření 2.2a a 2.2b:

- veřejné instituce a jimi zřizované organizace působící v oblasti vodního hospodářství, protipovodňové ochrany, ochrany životního prostředí, správy národních parků, poskytovatelé infrastruktury a (veřejných) služeb,
- zájmové skupiny včetně nevládních organizací (např. mezinárodní organizace, ekologické organizace, dobrovolná sdružení atd.),
- veřejné a soukromé výzkumné a vývojové instituce, univerzity,
- široká veřejnost, která profituje z realizovaných aktivit.

Typ opatření 2.2c, 2.2d a 2.2e:

- veřejné instituce a jimi zřizované organizace působící v oblasti biologické rozmanitosti, ochrany životního prostředí, správy národních parků,
- zájmové skupiny včetně nevládních organizací (např. mezinárodní organizace, dobrovolná sdružení atd.),
- veřejné a soukromé výzkumné a vývojové instituce, univerzity, vzdělávací/školicí střediska a školy,
- široká veřejnost, která profituje z realizovaných aktivit.

Interreg Bavorsko – Česko

V programovém období 2021–2027 je na podporu projektů spolupráce podél česko-bavorské hranice k dispozici **99,1 mil. EUR** z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Program podporuje celkem 5 priorit: Výzkum a přenos znalostí; Přizpůsobení se změně klimatu a ochrana životního prostředí; Vzdělávání; Kultura a udržitelný cestovní ruch; Lepší správa spolupráce.

Programová oblast

Programové území se rozkládá na ploše o rozloze cca 39 000 km² a zahrnuje 358 km dlouhou hranici mezi Bavorskem a Českem od trojmezí Dolního Bavorska, Horního Rakouska a Jihočeského kraje na jihovýchodě, přes pohoří Šumavy a Bavorského lesa, dále přes pohoří Českého lesa, Hornofalckého lesa a Smrčin až do trojmezí Horních Frank, saského Fojtska (Vogtland) a Karlovarského kraje na severozápadě.

Zalesněné středohorské oblasti jsou z velké části charakteristické pro programové území a společnou hranici. Na severu programového území na hranici se Saskem se nachází Krušné hory. Jižně od nich leží durynsko-franské středohoří na německé straně a Slavkovský les na české straně. Na tuto oblast navazuje Hornofalcký les / Český les podél hranice z Chebu až do Furth im Wald (Brod nad Lesy). V jižní části programového území dále pokračuje Bavorský les a Šumava.

Životní prostředí

Na základě topografických podmínek je příhraniční region obzvláště postižen klimatickými změnami. Společenské a ekonomické změny související se způsobem života, hospodářstvím, změnou klimatu a adaptací na tyto důsledky, životním prostředím a druhovou rozmanitostí a jejich zachováním, patří mezi naléhavé otázky, na které bude nutno v následujících letech najít odpovědi i v česko-bavorském pohraničí. Kromě klimatických změn jsou pro programové území charakteristické také historické a kulturní vazby. Dočasné oddělení oblasti Železnou oponou podél bývalého hraničního pásma – Zeleného pásu – je dodnes patrné.

Kvůli velkým lesnatým plochám a přírodním rezervacím je změna klimatu pro programové území spojena s dalekosáhlými důsledky a s řadou výzev. Do budoucna je třeba počítat s nárůstem srážek během zimních měsíců. A dále pak i s vyššími průměrnými teplotami v létě i v zimě. V zimě bude počet mrazových dní a dní se sněhovou pokrývkou dále klesat. Počet tropických dnů se ve střednědobém horizontu ztrojnásobí, stoupne riziko extrémních povětrnostních jevů, jako jsou přivalové srážky, bouře a vichřice, orkány a krupobití. V důsledku toho tak vzniká naléhavá potřeba na přijetí opatření a požadavků na adaptaci především v oblastech lesního hospodářství, vodního hospodářství a cestovního ruchu.

V oblasti lesního hospodářství představuje problém nízká odolnost hospodářsky užívaných dřevin a nové druhy škůdců. Právě široce rozšířený smrk se na klimatickou změnu adaptuje hůře. Častější vichřice a plošné kůrovcové kalamity současně vedou k pádu cen a ke ztrátě kvality dřeva. Výroční zpráva vypracovaná Správou Národního parku Šumava za rok 2019 uvádí, že těžba dřeva v důsledku škod způsobených kůrovcem byla v roce 2019 (210 000 m³) výrazně vyšší než v letech 2013–2018 (35 000 m³). Adaptační opatření, jako je cílená restrukturalizace lesa na druhově pestré lesy smíšené s druhy dřevin,

kteřé jsou odolné vůči vysokým teplotám a suchu, představují jednu z možností přístupu ke klimatickým změnám.

V oblasti vodního hospodářství vyvíjejí důsledky extrémních povětrnostních vlivů tlak na stávající koncepty managementu. Zde existují v programovém území úkoly, jako je ochrana proti povodním, služby včasného varování v oblasti kvality vody a nízkého stavu vody a cílené plánování hospodaření s vodou v oblasti zásobování pitnou vodou.

V oblasti cestovního ruchu je zimní turistika obzvláště postižená kvůli poklesu sněhové pokrývky ve středních polohách Šumavy a Bavorského lesa. Zde je zapotřebí udržitelných perspektivních koncepcí pro šetrnou restrukturalizaci směrem k celoroční turistice a rozvoji na klimatu nezávislých volitelných nabídek. Pro letní turistiku může změna klimatu se zvýšením teploty, zvýšenou délkou slunečního svitu a ubývajícími srážkami přinést rovněž pozitivní efekty. Outdoorové druhy sportů prodlužují sezónu ve vyšších polohách.

Jako největší souvislé lesní území střední Evropy mají Český les s Hornofalckým lesem a Šumava s Bavorským lesem mezinárodní význam pro ochranu druhů a biotopů. Přírodě blízké lesy, rašeliniště, horská bezlesí a žulové skalní oblasti nabízejí prostor i pro velké šelmy, jako je rys a vlk. Rozloha přírodní zóny v Národním parku Bavorský les v současné době zahrnuje cca 13 900 ha (57 %) a má být do roku 2027 rozšířena na zhruba 18 200 ha (75 %). Na české straně programového území se nachází největší národní park Česka (NP Šumava) o rozloze 69 000 ha, který se rozkládá ve dvou regionech, v Jihočeském a v Plzeňském kraji. V programovém území se nacházejí také další významná území pro ochranu druhů a biotopů s rozlehlymi soustavami NATURA 2000 (viz EEA 2020 a Borsch et al. 2013). Dalším dokladem rozmanitosti přírodního a životního prostoru v programovém území je převážně přírodní hraniční pásmo podél bývalé Železné opony, které jako Zelený pás Evropy prochází v délce 12 500 km 24 evropskými státy. Jeho ekologický význam spočívá v ochraně ohrožených druhů a bezbariérovém propojení stanovišť.

Kromě ochrany přírodních oblastí je základním předpokladem pro biodiverzitu zachování kulturní krajiny. V nejnovější zprávě o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě se vyskytujících rostlin v Bavorsku se uvádí, že se stav z hlediska ochrany i kulturní krajiny v Bavorsku zhoršil. Veškeré příslušné typy stanovišť s výjimkou stepních trávníků, se z hlediska ochrany podle celozemského monitoringu nacházejí v nepříznivém stavu. V oblasti lesnictví nabízí výše zmíněná restrukturalizace lesů možnost přispět z hlediska rozlohy a především z hlediska obsahu k většímu podílu přírody v kulturní krajině. (viz Bavorská státní vláda 2014: 33).

Hlavní výzvy

- Dopady změny klimatu na regionální ekosystémy je nutno řešit prostřednictvím **strategií adaptace a restrukturalizace**, vycházejících ze specifických podmínek daného území.
- Zachování biodiverzity a jedinečné přírodní a kulturní krajiny v programovém území (informovanost, získání a zapojení řady aktérů, například z oblasti zemědělství a lesního hospodářství nebo cestovního ruchu)
- Společné kulturní dědictví (hmotné i nehmotné) nabízí mnoho společných bodů k posílení společné identity. Zajímavá kombinace kulturního dědictví, cestovního ruchu a přírodního bohatství mimoto

v příhraničním regionu dále nabízí velký potenciál, především v souvislosti s **dalším rozvojem Zeleného pásu** jako důležité připomínky bohaté společné historie Bavorska a Česka.

Doplňkovost a synergie k jiným formám podpory

U podpory v prioritě 2 mohou vznikat další synergie s aktivitami českého *Operačního programu Životní prostředí (OPŽP)* zaměřenými na ochranu a péči o přírodu a krajinu s cílem posílit biodiverzitu či přirozené funkce krajiny. Synergie mohou spočívat např. v aplikaci zkušeností a přístupů získaných v rámci přeshraničních projektů při realizaci opatření v rámci OPŽP.

Na české straně bude docházet k synergickému efektu s aktivitami realizovanými z českého *Integrovaného regionálního operačního programu (IROP 2021–2027)*. V prioritě 2 vznikají synergie v případě *SC Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim*, s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům, protože se IROP 2021–2027 bude zaměřovat na investice do infrastruktury a vybavenosti složek integrovaného záchranného systému. To vytváří materiální předpoklady pro realizaci přeshraničních aktivit zaměřených na prevenci a zvládnání katastrof a spolupráci složek.

Geografický překryv vykazuje tento program s přeshraničními programy Interreg Sasko – Česko, Rakousko – Česko a Rakousko – Bavorsko.

Za realizací opatření z *Evropského zemědělského fondu* pro rozvoj venkova v České republice stojí Ministerstvo zemědělství ČR. V rámci připravovaného strategického plánu *Společné zemědělské politiky ČR 2023–2027* nastanou možné synergie s tímto programem Interreg v prioritě 2, v souvislosti s opatřeními se změnou klimatu, péčí o životní prostředí a zachování krajiny a biodiverzity. Možné synergie by mohly spočívat v tom, že řešení, aplikovaná zprvu v čistě národních projektech, financovaných z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, bude možno použít ve smyslu výměny dobré praxe rovněž v přeshraničním kontextu, pokud se ve společném pohraničí vyskytne podobně vymezený problém.

Priorita 2 – Přizpůsobení se změně klimatu a ochrana životního prostředí

Cíl politiky 2: Zelenější, nízkouhlíkový přechod na uhlíkově neutrální hospodářství a odolná Evropa díky podpoře spravedlivého přechodu na čistou energii, zelených a modrých investic, oběhového hospodářství, zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se této změně, prevence a řízení rizik a udržitelná městská mobilita.

Specifický cíl 4: Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim, s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům

Typ aktivit 1: Bude podpořena adaptace přeshraničních ekosystémů (suchozemských i vodních) v chráněných oblastech a v kulturní krajině na změněné klimatické podmínky (například rekonstrukce lesa na přírodě blízké smíšené lesy s místními druhy odolnějšími vůči klimatu a vůči škůdcům, přizpůsobení forem nebo metod pěstování v lesním hospodářství a zemědělství nebo revitalizace rašelinišť). Kromě toho mají být v tomto typu aktivit podpořena opatření ke koordinaci a zpracování společného managementu vody za účelem umožnění koordinované reakce na sucho a přívalové srážky (např. pomocí rekultivace). Podpořená opatření mají zohledňovat ochranu stávajících ekosystémů.

Typ aktivit 2: Bude podpořeno vytváření a realizace společných opatření v oblasti zvládnání přírodních katastrof způsobených změnami klimatu (například přívalové srážky, povodně, lesní požáry). K opatřením v oblasti zvládnání katastrof patří vytvoření společných systémů včasného varování, spolupráce a koordinace relevantních složek integrovaného záchranného systému.

Hlavními **cílovými skupinami** podporovaných opatření jsou:

- Veřejní i soukromí vlastníci lesů a pozemků, rovněž nájemci
- Subjekty z oblasti vodního hospodářství zodpovědné za regionální a lokální hospodaření s vodou
- Instituce ochrany proti katastrofám
- Obyvatelstvo programového území a návštěvníci programového území

Specifický cíl 7: Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a omezování všech forem znečištění

Typ aktivit 1: Budou podpořeny strategické kooperace v oblasti ochrany přírody a krajiny zaměřené například na přeshraniční management chráněných území, mokřadů apod. (např. sladování přístupů k ochraně a managementu, vytváření společných plánů péče o chráněná území, mokřady). Součástí je i spolupráce mezi zemědělstvím, lesním a vodním hospodářstvím a aktéry z oblasti ochrany přírody za účelem vytváření udržitelných přístupů v oblasti ochrany životního prostředí a přírody.

Typ aktivit 2: Bude podpořena ochrana a zhodnocení zelené infrastruktury za účelem zlepšení ekosystémových služeb a propojování biotopů (včetně zahrnutí ploch, které leží mimo existující chráněná území, jako je tomu např. v rámci Zeleného pásu Evropy).

Typ aktivit 3: Bude podpořena přeshraniční ochrana druhů (flóry a fauny) formou koordinovaných koncepcí ochrany druhů a jejich realizací. Součástí je i přeshraniční monitoring a management divoce žijících živočichů (například "konfliktních druhů", jako je vlk, rys, vydra nebo bobr). Zahrnuta mohou být také adaptační opatření s cílem zvýšit akceptaci "konfliktních druhů" obyvatelstvem, zejména u obzvláště postižených skupin jako jsou např. zemědělci. Tento typ aktivit dále zahrnuje také opatření k potlačení invazivních druhů (flóry a fauny).

Hlavními **cílovými skupinami** podporovaných opatření jsou:

- Veřejní i soukromí vlastníci lesů a pozemků, rovněž nájemci
- Instituce z oblasti ochrany přírody a životního prostředí
- Obyvatelstvo programového území

Interreg Sasko – Česko

Program disponuje celkovou alokací **152,3 milionů EUR** (3,8 miliard Kč) a podporuje celkem 4 oblasti priorit: Inovace a konkurenceschopnost; Změny klimatu a udržitelnost; Vzdělávání, celoživotní vzdělávání, kultura a cestovní ruch; Spolupráce a posílení vzájemné důvěry.

Programová oblast

Programové území zahrnuje na saské straně okresy Vogtlandkreis, Zwickau, Erzgebirgskreis, Mittelsachsen, Sächsische Schweiz-Osterzgebirge, Bautzen a Görlitz a města s postavením okresu Dresden a Chemnitz. Na české straně patří k programovému území Karlovarský kraj, Ústecký kraj a Liberecký kraj. Jednotlivé územní jednotky odpovídají statistické úrovni NUTS 3. Celková rozloha programového území je 24 829 km².

Česká republika a Svobodný stát Sasko mají společnou hranici o délce 454 km. Česko-saské pohraničí se kromě své periferní polohy na hranicích členských států vyznačuje také přírodními bariérami, jako je hřeben Krušných hor či Českosaské Švýcarsko, ale také přetrvávající jazykovou bariérou a odlišnými právními a správními systémy. Vzájemný kontakt a spolupráce však mají v pohraničním regionu dlouholetou tradici a vedly k postupnému prohlubování spolupráce v řadě oblastí. V tomto procesu je potřeba i nadále pokračovat.

Počet obyvatel v programovém území činil k 1. lednu 2018 4,3 mil. osob. V období let 2014 až 2018 počet obyvatel v programovém území poklesl o cca 26 518 osob, resp. o 1 %. To znamená, že vývoj obyvatelstva byl výrazně nepříznivější než v celostátním průměru v Česku i v Německu. Úbytkem obyvatelstva je postižena především německá část území. V české části programového území počet obyvatel stagnuje. Hustota zalidnění v programovém území činí 161 obyvatel na km². Na základě hustoty obyvatelstva a sídelní struktury lze programové území charakterizovat jako převážně venkovské.

Životní prostředí

Ve spotřebě primární energie dominuje v programovém území využití hnědého uhlí před ropou a zemním plynem. Podíl obnovitelných zdrojů energie (OZE) na spotřebě primární energie v uplynulých letech mírně vzrostl, přičemž např. biomasa vykazuje velký rozvojový potenciál. Přesto má hnědé uhlí v obou zemích největší podíl na skladbě zdrojů energie. Spotřeba energie se s určitými ročními výkyvy pohybuje v Česku i Sasku na srovnatelné úrovni. To znamená, že Česko ani Sasko nepřispívají k naplnění cíle EU 2020 spočívajícího ve snížení spotřeby energie o 20 % oproti hodnotám spotřeby energie předpokládaným pro rok 2020. Cílem přeshraničních aktivit je konkrétním způsobem přispívat k implementaci Zelené dohody pro Evropu (tzv. Green Deal) i plánů a strategií zakotvených v této dohodě.

Z důvodu celoevropských veřejných diskusí na téma ochrany klimatu narostlo povědomí o problematice rizik vyplývajících ze změny klimatu uvnitř odborné komunity i v řadách široké veřejnosti. Při zvládání společných výzev hraje důležitou roli také další rozvoj kooperačních opatření v oblastech požární ochrany, zdravotnických záchranných služeb a civilní ochrany.

Díky evropské rámcové směrnici o vodách (RSV) existuje dobře rozvinutý legislativní rámec upravující ochranu vod. Stěžejním cílem RSV je dobrý stav útvarů podzemních i povrchových vod, který má být

dosažen nejpozději v roce 2027. Jen malá část útvarů povrchových vod v programovém území je v dobrém ekologickém a chemickém stavu. Snížení regionálně specifického znečištění útvarů povrchových vod škodlivými látkami proto nadále zůstává důležitým tématem.

V programovém území v uplynulých letech dále pokračoval pokles objemu odpadu na osobu. V Sasku činila produkce odpadů cca 339 kg na obyvatele, v Česku to bylo cca 324 kg na obyvatele. Podíl znovu využitých surovin roste. V Programu spolupráce by tato transformace mohla být podporována formou neinvestičních opatření jednak v rámci specifického cíle „Posílení růstu a konkurenceschopnosti malých a středních podniků“ nebo v rámci specifického cíle Interreg „Lepší správa spolupráce“.

Jak česká, tak i saská část programového území se vyznačují velkým množstvím přírodních území, která jsou pro region typická a v jejichž nejcennějších oblastech byla zřízena chráněná území. Patří k nim například Národní park České Švýcarsko a Národní park Saské Švýcarsko, přírodní parky, chráněné přírodní oblasti, resp. přírodní rezervace, chráněné krajinné oblasti a biosférické rezervace. Z hlediska biologické rozmanitosti spočívají silné stránky příhraničí v rozsáhlém spektru různě klasifikovaných chráněných území. Odlišné struktury subjektů odpovědných za ochranu životního prostředí v české a saské části programového území ztěžují koordinaci cílů ochrany a vypracování společných organizačních a implementačních nástrojů. Prostřednictvím harmonizace při vnitrostátním vyhledávání chráněných území a přeshraničně odsouhlasených plánů péče by bylo možné zefektivnit přeshraniční ochranu přírody. Prostřednictvím investic do rekultivace se bude podporovat reintrodukce (znovuobnovení populace) ohrožených druhů živočichů a rostlin. Další výzvou pro programové území je šíření invazních druhů, které mohou ohrozit původní druhovou rozmanitost.

Hlavní výzvy

- zmírňování a zvládnání environmentálních rizik a rizik vyvolaných změnou klimatu;
- posílení akceschopnosti a výkonnosti za účelem zvládnání nebezpečných situací;
- zachování a obnova biologické rozmanitosti
- utváření povědomí o životním prostředí a změně klimatu.

Doplňkovost a synergie k jiným formám podpory

Zvláštní důraz má být kladen na obsahovou návaznost na stávající evropské, národní a regionální odborné strategie a programy reforem, aby se vyloučily cílové konflikty a podpořily synergie. Kooperace v hospodářské sféře podporované *Programem a řešení k posílení inovativnosti a digitálního know-how malých a středních podniků* přispívají k dosažení cílů, stanovených ve strategickém plánu *Horizont Evropa*. Synergické efekty jsou očekávány především v oblastech ekologické a digitální změny.

Iniciativa Evropské komise „Nový evropský Bauhaus“ (NEB) spustila proces vedoucí k realizaci Renovační vlny ohledem na cíle Zelené dohody pro Evropu (tzv. Green Deal). Iniciativa se považuje za ekologický, ekonomický a zároveň kulturní evropský projekt, ve kterém se vyvíjejí a implementují inovativní řešení prostřednictvím mezioborové spolupráce.

Během implementace Programu bude Řídící orgán podporovat strategické využívání veřejného zadávání zakázek na podporu strategických cílů (včetně snah o personalizaci pro vyplnění nedostatku institucionálních kapacit). Příjemci mají být motivováni věnovat větší pozornost kritériím týkajících se

kvality a nákladů životního cyklu. Do zadávání veřejných zakázek by měly být podle možností zahrnuty ekologické (například kritéria pro environmentální zadávání veřejných zakázek) a sociální aspekty a inovační pobídky.

Priorita 2 – Změny klimatu a udržitelnost

Specifický cíl 2.4 – Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim, s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům

Vzhledem ke klimatickým prognózám se dá očekávat, že bude programové území v budoucnosti významně zasaženo dopady změny klimatu. Nárůst průměrných teplot, pokles množství srážek a extrémní povětrnostní události, jako jsou bouře, období veder a sucha, budou mít hlubokosáhlé dopady na mnoho oblastí života. Pro programové území to i v programovém období 2021–2027 znamená výzvu, které je potřeba čelit prostřednictvím cílených, udržitelných opatření zaměřených na prevenci rizik či požární a civilní ochranu. Jedná se o tato opatření:

M 2.1 – Prevence, zmírňování a řešení dopadů environmentálních rizik způsobených změnou klimatu

Změna klimatu znamená pro programové území v dlouhodobém horizontu velkou výzvu v podobě rostoucího ohrožení způsobeného extrémními povětrnostními jevy, jako jsou povodně, lesní požáry, bouře či sucha. Z hlediska řešení těchto výzev je jednak důležité podniknout opatření pro posílení adaptability přírodních systémů a infrastruktur ve společném programovém území, a jednak je potřeba minimalizovat rizika a ohrožení lidí, sídel a infrastruktur, souvisejících se změnou klimatu.

Zvláštní pozornost je přitom věnována vypracování a ověření přeshraničních koncepcí a adaptačních a implementačních strategií pro prevenci přírodních rizik, zlepšování přeshraničního řízení při přírodních katastrofách, ochraně proti povodním a zavádění harmonizovaných monitorovacích a informačních systémů. Kromě toho budou podporovány projekty zaměřené na společnou tvorbu a koordinaci v oblasti vodního hospodářství a managementu vodního režimu zohledňujícího změnu klimatu v souvislosti s opatřeními v oblasti ochrany před povodněmi, která jsou šetrná k přírodě. Tématem budou také udržitelná environmentální opatření v zemědělství a lesním hospodářství. Za účelem prevence rizik v oblastech zasažených těžbou nerostných surovin a předcházení geogenním přírodním rizikům budou podporována společná řešení zaměřená na snížení potenciálních rizik vyvolaných zvýšením hladiny podzemní vody či pohyby zemského povrchu. Předmětem podpory budou také společné implementační strategie v oblasti informovanosti a komunikace ohledně změny klimatu, udržitelného využívání krajiny či ochrany před povodněmi a jejich implementace.

Mezi hlavními **cílovými skupinami** podporovaných aktivit jsou:

- územní celky a jimi zřizované organizace
- komunální a státní instituce zodpovědné za oblast životního prostředí, zemědělství, lesní hospodářství, hospodaření s vodou, požární a civilní ochranu a za zdravotnické záchranné služby
- výzkumné instituce
- spolky a svazy

Specifický cíl 2.7 – Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a omezování všech forem znečištění

Programové území se vyznačuje různými krajinnými podmínkami a přírodními potenciály a disponuje řadou chráněných oblastí, které je potřeba chránit a zachovat. Lokality soustavy NATURA 2000 a jiné chráněné oblasti vykazují převážně nepříznivý stav. Odlišné struktury na vnitrostátní úrovni ztěžují koordinovaný postup při vyhlášení chráněných oblastí a jejich ochraně. Kromě toho je nezbytné, aby se i mimo chráněná území kladl náležitý důraz na přeshraniční ochranu druhů a biotopů. Pro tento specifický cíl je k dispozici 11 % rozpočtu Programu.

M 2.3 - Zachování a obnovení biologické rozmanitosti, rozvoj zelené infrastruktury a potlačování invazních druhů

Prostřednictvím cílených opatření zaměřených na snižování znečištění a environmentálních rizik a na zvýšení kvality ochrany životního prostředí má nadále docházet k trvalému zlepšování přeshraniční koordinace v oblasti ochrany přírody a krajiny. Předmětem zájmu jsou především kooperační opatření v oblasti ochrany přírody a životního prostředí, péče o krajinu, ochrany půdy a lesů, včetně péče o biotopy, biodiverzity a soustavy NATURA 2000. Vedle nezbytné výměny informací a zkušeností mají být vypracovány a realizovány především společné přeshraniční koncepce rozvoje, péče, ochrany a managementu.

K dosažení tohoto cíle mohou aktivně přispět také přeshraniční aktivity, jako např. kooperační projekty zaměřené na zachování a revitalizaci rašelinišť jakožto přírodních stanovišť různých druhů rostlin a živočichů nebo na změnu struktury lesů do podoby smíšených lesů včetně rozmanitých porostních okrajů, které jsou odolné vůči změně klimatu a vykazují velkou druhovou rozmanitost a různorodou strukturu. V souladu se vzděláváním pro udržitelný rozvoj budou podporovány přeshraniční akce, jako např. informační a komunikační kampaně, dialogy a zapojení veřejnosti k otázkám ochrany životního prostředí, lesů, půdy, vod, přírody a krajiny.

Mezi hlavními **cílovými skupinami** podporovaných aktivit jsou:

- územní celky a jimi zřizované organizace
- státní instituce
- spolky a svazy
- zřizovatelské subjekty národních a přírodních parků a chráněných oblastí

Interreg Central Europe

Celkem je na jednotlivé priority alokováno **208 milionů EUR** (5,2 miliard. Kč), přičemž v rámci priority 2 zaměřené na ekologická témata je alokováno **104 milionů EUR** (2,6 miliard Kč). Program podporuje celkem 4 priority: Spolupráce na chytřejší střední Evropě; Spolupráce na zelenější střední Evropě; Spolupráce na lépe propojené střední Evropě; Zlepšení správy pro spolupráci ve střední Evropě.

Programová oblast

Programové území Interreg Central Europe je vymezeno na **devět členských států EU**. Zahrnuje všechny regiony Rakouska, Chorvatska, České republiky, Maďarska, Polska, Slovenska a Slovinska, a vybrané regiony Německa a Itálie.

Oblast zahrnuje 81 regionů NUTS-2 a je domovem přibližně třetiny obyvatelstva EU (148 milionů obyvatel v roce 2019). Zabírá asi 25 % celkového území EU. Přibližně 33 % lidí v oblasti žije ve větších městech, 37 % v oblastech mezi městem a venkovem a 30 % na venkově.

Ekonomicky je oblast jádrem průmyslu EU. Její ekonomika generuje 30 % HDP EU a její průmyslový rozvoj je klíčovým faktorem pro celosvětovou konkurenceschopnost EU. Nicméně je charakterizována strukturálními rozdíly mezi urbanizovanými průmyslovými oblastmi a venkovskými/okrajovými oblastmi.

Životní prostředí

Vzhledem k bohaté přírodní historii, biodiverzitě a různorodým krajinám existuje ve střední Evropě mnoho environmentálních výzev. Tyto se týkají změny klimatu, úbytku biodiverzity, zelené infrastruktury, potřeby snížit emise skleníkových plynů a environmentálního znečištění. Existuje také potřeba zvýšit energetickou účinnost a využívání obnovitelné energie.

Vzhledem k mnoha různým ekosystémům – od pobřežních oblastí Středozemního moře a Baltského moře, přes horské oblasti Karpat a Alp až po hustě urbanizované nebo výrazně venkovské oblasti – je střední Evropa vystavena mnoha výzvám souvisejícím se změnou klimatu.

Extrémy tepla a vlny tepla ve střední Evropě výrazně vzrostly a předpokládá se, že budou ještě častější a déletrvající. Konkrétním problémem je tzv. efekt městského tepelného ostrova, tj. města čelící vyšším teplotám (až o 12 °C) než je jejich okolí. Ze změn v dešťových vzorech se dá předpokládat, že ve střední Evropě se budou obyvatelé potýkat se dvěma typy extrémních scénářů srážek. Za prvé se předpokládá, že silné dešťové události vzrostou o 35 % do roku 2070 a povedou k vyšším rizikům častějších povodní zejména na severozápadních a středozápadních územích. Zároveň se očekává snížení letních srážek a výskyt meteorologických such, zejména na jihu Evropy.

Střední Evropa zahrnuje různorodé biogeografické regiony, jako jsou Panonská, Kontinentální, Alpská, Karpatská a Středomořská oblast. Tyto regiony jsou silně diferencované a zahrnují velké plochy lesnaté a zemědělské půdy, horské oblasti, vodní toky, pobřeží se specifickými krajinami, moře, roviny, jezera a urbanizované oblasti.

Dále střední Evropa zažívá klesající trendy a stále probíhající ztrátu biodiverzity v důsledku narůstajících tlaků ze strany využívání půdy, znečištění, těžby přírodních zdrojů, změny klimatu a invazivních druhů.

S výjimkou Maďarska ukazuje například "Index běžných ptačích druhů na zemědělské půdě", že biodiverzita všech středoevropských zemí v letech 2008 až 2018 výrazně klesla, zatímco se její průměr v EU v tomto období stabilizoval. V souladu s novou *strategií EU pro biodiverzitu do roku 2030* je třeba tento trend zvrátit.

Střední Evropa také čelí významným problémům v oblasti environmentálního znečištění zejména v oblastech s větší urbanizací a průmyslovým rozvojem. Tyto oblasti jsou z velké části umístěny ve strukturálně více rozvinutých regionech. Tato oblast je také nejvíce postiženou v Evropě částicovým materiálem a oxidy dusíku. Zvláště vysoké koncentrace byly naměřeny v Polsku, severní Itálii a částečně v Maďarsku. Spalování dřeva, uhlí a jiných pevných paliv v domácích kamnech vede k lokálně nebo regionálně vysokým emisím jemného prachového materiálu.

Dalším závažným problémem je kontaminace půdy, například opuštěnými vojenskými, průmyslovými a skladovacími místy nebo zemědělstvím. Nejčastějšími kontaminanty jsou těžké kovy a minerální olej.

Doplňkovost a synergie k jiným formám podpory

Vliv transnacionální spolupráce je ovlivněn různými faktory, včetně míry, do jaké lze výsledky projektů Interreg přenést a rozšířit do větších evropských nebo národních programů a iniciativ s většími finančními prostředky. Koordinace a spolupráce s dalšími finančními nástroji tak vytvářejí příležitosti k využití výstupů a výsledků projektů, což vede k násobení teritoriálního dopadu.

Interreg CE si klade za cíl využívat synergií a doplňkovostí s:

- Dalšími transnacionálními a přeshraničními programy Interreg.
- Regionálními a národními programy politiky soudržnosti relevantními pro středoevropské (CE) regiony.
- Programy, iniciativy a fondy na úrovni EU, jako jsou Horizon 2020 a Horizon Europe (s přihlédnutím k iniciativě Seal of Excellence), program LIFE, programy financované z Fondu pro spravedlivý přechod (JTF), Connecting Europe Facility (CEF) včetně Connecting Europe Facility 2 Digital, Creative Europe, Erasmus +, nová iniciativa European Bauhaus a podobné iniciativy.

Realizace těchto synergií bude probíhat po celou dobu životního cyklu programu.

Priorita 2 Spolupráce na zelenější střední Evropě

Specifický cíl 2.1 Podpora přechodu k energetice s nízkými emisemi pro klimaticky neutrální střední Evropu

Střední Evropa musí zlepšit svoji efektivitu, a to jak v oblasti energetické účinnosti, tak v produkci a využívání obnovitelné energie, aby splnila cíle EU a klimatické cíle Zeleného dohody. Je třeba se vypořádat se značnými regionálními nerovnostmi mezi středoevropskými regiony. Energetická účinnost a obnovitelná energie musí být podporovány a využívány k dosažení širšího geografického pokrytí.

Oblasti intervence, které by mohly být zahrnuty do projektových návrhů:

- Chytrá integrace uhlíkově neutrálních řešení napříč odvětvími
- Energetická účinnost budov a veřejné infrastruktury
- Energetické plánování na místních a regionálních úrovních

- Finanční schémata pro investice do energetické účinnosti a obnovitelné energie
- Obnovitelné zdroje energie
- Snížení emisí skleníkových plynů z průmyslu a dalších odvětví
- Řízení poptávky po energii a změna chování
- Energetická chudoba

Specifický cíl 2.2.: Zvýšení odolnosti vůči rizikům spojeným s klimatickými změnami ve střední Evropě

Odolnost vůči rizikům spojeným s klimatickými změnami je důležitá pro střední Evropu, zejména s ohledem na její významné environmentální a socioekonomické dopady. Abychom posílili odolnost vůči klimatickým změnám, musí být obecné přístupy lokálně přizpůsobeny tak, aby byly realizovatelné a spravovatelné, a to integrovanými řešeními, která lze rozšířit do celé oblasti střední Evropy.

Oblasti intervence, které by mohly být zahrnuty do projektových návrhů:

- Opatření pro odolnost vůči klimatickým změnám
- Odolnost vůči extrémům počasí a souvisejícím nebezpečím (srážky, povodně, sesuvy půdy, vysoké teploty, sucho, nedostatek vody, lesní požáry atd.)
- Socioekonomické a zdravotní dopady klimatických změn
- Plány krajin a měst odolných vůči změnám klimatu
- Vědomí rizik, prevence a řízení

Specifický cíl 2.3.: Rozvoj oběhového hospodářství ve střední Evropě

Klimaticky neutrální a konkurenceschopné oběhové hospodářství využívající efektivně zdroje vyžaduje rozšířené přístupy. Tato transformace musí brát v úvahu, že oběhové hospodářství často vyžaduje reorganizaci hodnotových řetězců, změny vzájemných závislostí a vytváření nových ziskových možností. Je důležité, aby se tato socioekonomická transformace odehrávala na celém území střední Evropy a neomezovala se pouze na několik regionů.

Oblasti intervence, které by mohly být zahrnuty do projektových návrhů:

Prevence a management odpadních toků, recyklace a obnova zdrojů a surovin

- Udržitelný design výrobků (např. ecodesign) a procesy vývoje výrobků
- Opravy a opakované využití
- Čisté výrobní procesy a uzavřené systémy oběhu
- Změny chování výrobců, spotřebitelů, veřejných nákupčích atd.

Specifický cíl 2.4.: Ochrana životního prostředí ve střední Evropě

Ekonomický a environmentální význam přírodních zdrojů a krajin ve střední Evropě vyžaduje koordinovanou ochranu biodiverzity a ekosystémů. Existuje silná potřeba čelit negativním dopadům lidské činnosti prostřednictvím integrovaných přístupů k řízení životního prostředí.

Oblasti intervence, které by mohly být zahrnuty do projektových návrhů:

- Ochrana a obnova biodiverzity včetně zelených městských ploch

- Snížení environmentálního znečištění (vzduch, voda, půda, hluk, světlo atd.) a jeho dopadů na lidské zdraví
- Udržitelné řízení půdy a plánování krajiny
- Obnova degradovaných ekosystémů
- Ochrana přírodního dědictví, ekosystémů a cenných oblastí včetně lokalit Natura 2000
- Integrované řízení životního prostředí a udržitelné využívání přírodních zdrojů
- Ekosystémové služby (např. produkce potravy a vody, čistý vzduch, rekreační výhody)
- Udržitelný cestovní ruch a valorizace přírodního dědictví

Specifický cíl 2.5.: Ekologizace městské dopravy ve střední Evropě

Snížení emisí z dopravy je jedním z klíčových cílů Zeleného dohody pro Evropu. Chytrá a ekologičtější městská mobilita bude vyžadovat integrovanou odpověď. Konkrétní teritoriální potřeba spočívá ve velké rozmanitosti témat (např. znečištění a dopravní zácpy), která je třeba řešit integrovaným přístupem. Navíc se téma nevztahuje pouze na různé způsoby mobility, ale také na městskou a příměstskou logistiku v dopravě.

Oblasti intervence, které by mohly být zahrnuty do projektových návrhů:

- Udržitelné plánování městské mobility
- Chytrá doprava a správa mobility, včetně řešení dojíždění
- Přístupnost městské hromadné dopravy pro všechny, zejména pro starší a handicapované osoby
- Kvalita a efektivita zelené městské hromadné dopravy
- Snížení emisí skleníkových plynů a dalších znečišťujících látek z městské dopravy

Interreg DANUBE

Celková alokace v programu činí **215 milionů EUR** (5,4 miliard Kč). Pro nadcházející období byly stanoveny celkem 4 prioritní osy: Inovativní a společensky odpovědné Podunají; Ekologicky a kulturně odpovědné Podunají, Dobře propojené a energeticky odpovědné Podunají, Efektivnější správa v Podunají.

Programová oblast

Programová oblast zahrnuje **devět členských států** (Rakousko, Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Maďarsko, Německo, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko) a **pět nečlenských států EU** (Bosna a Hercegovina, Moldavsko, Černá Hora, Srbsko a Ukrajina - 4 provincie) a skládá se ze 69 regionů NUTS2.

Geograficky se oblast DTP překrývá s územím, které pokrývá Strategie EU pro oblast Dunaje (EUSDR), zahrnující také povodí řeky Dunaj a horské oblasti (jako jsou Karpaty, Balkán a část Alp). Tato oblast tvoří pětinu území EU a je obývána přibližně 114 miliony lidí. Různorodost přírodního prostředí, socioekonomické rozdíly a kulturní rozmanitost různých částí oblasti mohou být vnímány jako hlavní výzvy, ale ve skutečnosti představují důležité příležitosti a nevyužitý potenciál.

Životní prostředí

Oblast Dunaje s nízkými pláněmi a horami je jedinečným ekosystémem, skládajícím se z velkého množství biogeografických regionů s vlastními specifickými ekosystémy, krajinami a geologickými tvary. Na základě této skutečnosti země v této oblasti vyčlenily velké plochy k zachování této bohatosti. Existuje 70 národních parků a více než 1 000 oblastí NATURA 2000, které pokrývají široké spektrum přírodních hodnot. Mezinárodní spolupráce může vytvořit platformu pro podporu zachování přírody a biodiverzity a pro vytváření podmínek pro udržitelnou ekonomickou valorizaci těchto přírodních hodnot, jak na úrovni správy, tak na úrovni praktických akcí.

Vývoj regionu a rostoucí lidské zásahy vytvořily tlak na využívání půdy a vedly k vysoké fragmentaci krajiny, převážně kvůli zřizování dopravních sítí, změnám využívání půdy, kácení lesů a požárům. Tento proces měl špatný vliv na biodiverzitu, protože vytvářel rozsáhlé umělé oblasti, které jsou z hlediska ekosystémů téměř nevyužitelné. Kromě negativních dopadů zvyšování umělých oblastí fragmentace výrazně omezovala území s koherentními ekologickými vazbami, přičemž přírodní habitaty byly v některých případech vážně ovlivněny. Transnacionální akce mohou poskytnout rámec pro vypracování relevantních politik orientovaných na udržitelný ekologický systém. Intenzivní využívání a rozvoj zelené infrastruktury spolu s zvýšenou a koordinovanou kapacitou správy vody a ochrany přírody mohou představovat efektivní nástroje v této oblasti.

Povodně a vystavení vodních zdrojů znečišťujícím prvkům představují další faktory rizika, které ohrožují lidské a přírodní habitaty v regionu. Dalšími rizikovými faktory jsou průmyslové havárie, požáry nebo sucho. Klimatická změna zvyšuje výskyt dříve zmíněných rizik a představuje hrozbu pro celou oblast. Nejvyšší zranitelnost v souvislosti s klimatickou změnou a jejími negativními důsledky čelí východní části programové oblasti, zatímco situace je mnohem lepší na západní části (zejména v Německu), kde studie předpovídají, že klimatická změna bude mít minimální nebo žádný vliv na celkové životní prostředí.

Transnacionální iniciativy mohou generovat koordinované politiky a operační kapacity pro mezinárodní reakci v případě výskytu různých typů rizik. Schopnosti adaptace na klimatickou změnu, které již byly vyvinuty v některých částech regionu, mohou sloužit jako osvědčené postupy pro zbytek oblasti. Přenosem této znalosti může být správná kapacita oblasti v oblastech souvisejících s environmentálními riziky výrazně posílena.

Hlavní výzvy

- Snížit vysokou úroveň fragmentace biogeografických oblastí a přírodních habitatů a vytvořit a zachovat koherentní transnacionální ekologické koridory.
- Identifikovat prostředky udržitelné valorizace oblastí přírodní ochrany prostřednictvím zelené infrastruktury a uvést je do praxe na transnacionální úrovni.
- Mezinárodní koordinace politik týkajících se řízení vody v rámci DRBMP, protože voda představuje klíčový zdroj regionu.
- Vytvořit efektivní transnacionální systémy řízení havárií s cílem rozvíjet intervenční kapacitu a omezovat škody v důsledku výskytu různých rizik.
- Vyvinout transnacionální strategie a akční plány s cílem řešit výzvy, které představuje klimatická změna.

Prioritní osa 2: Ekologičtější, nízkouhlíkové Podunají

Podunajská oblast stále těžce spoléhá na fosilní paliva jak v oblasti výroby, tak spotřeby. Navzdory významným pozitivním změnám v mnoha přidružených státech je energetický sektor stále velmi vzdálen nízkouhlíkové ekonomické oblasti. V souladu s evropskou zelenou dohodou je nutný přechod na obnovitelné zdroje energie ve všech státech, protože podíl fosilních paliv na výrobě je obecně mezi 80 a 65 %. Potřeba přechodu na obnovitelné zdroje je také zdůrazněna neefektivní technologií a infrastrukturou spojenou s tepelnou elektrárnou, která nebyla rekonstruována, a tak v posledních letech nedošlo k žádným významným pozitivním změnám.

Specifický cíl 2.1: Podporovat obnovitelnou energii v souladu se směrnicí (EU) 2018/2001, včetně ustanovených udržitelných kritérií.

Podporované aktivity:

- Vytváření strategií a poskytování politické podpory při dosahování nízkouhlíkové energetické výroby a snižování energetické závislosti v zemích a regionech, které jsou nejvíce závislé na fosilních palivech a zdrojích z externích energetických trhů.
- Budování kapacit pro udržitelné plánování energie, zejména ve regionech s vysokým podílem neobnovitelné energetické výroby nebo spotřeby.
- Podpora harmonizovaných opatření a nadnárodní spolupráce v odvětví vytápění a chlazení budov
- Snižování emisí skleníkových plynů v dopravním sektoru
- Společné plánování infrastruktury pro využívání obnovitelných zdrojů energie s usnadněním výměny znalostí mezi regiony s nejnižším a nejvyšším podílem OZE ve směsi energií.
- Vypracování pobídek a politik na podporu výroby obnovitelné energie na základě dostupných zdrojů v oblasti Dunaje.

Hlavní cílové skupiny:

- národní, regionální a místní veřejné orgány a/nebo instituce a s nimi související orgány řízené veřejným právem
- regionální rozvojové agentury
- dodavatelé energie, instituce pro řízení energie a podniky v oblasti energetiky
- regionální asociace a regionální inovační agentury
- nevládní organizace (NGO)
- finanční instituce
- vzdělávací a školicí centra, stejně jako univerzity a výzkumné ústavy
- Evropské skupiny pro teritoriální spolupráci (EGTC)
- mezinárodní organizace a soukromé subjekty

Specifický cíl 2.2: Podpora schopností adaptace ke změnám klimatu v oblasti Dunaje a transnacionální řízení pohrom v souvislosti s environmentálními riziky s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům.

Očekává se, že oblast Dunaje bude vystavena významnému dopadu změn klimatu, projevujícím se zvyšujícími se ročními průměrnými teplotami, zvýšením vlhkosti ve specifických oblastech a suchy, stejně jako nárůstem intenzity a frekvence vln tepla, suchých období a silných dešťů na místní a regionální úrovni. Předpokládá se, že frekvence a závažnost environmentálních katastrof, jako jsou povodně, sucho nebo lesní požáry, budou v příštích desetiletích stoupat.

Podporované aktivity:

- Harmonizovaná a společná řešení a opatření pro modelování klimatických změn, předpovídání a hodnocení zranitelnosti na úrovni oblasti Dunaje/povodí řeky, zajišťující jejich uplatňování na politické nebo operační úrovni.
- Integrace nových výsledků výzkumu do praxe adaptace na změnu klimatu pro různé typy území v cílených tematických oblastech (např. povodně, sucho) a zlepšení dovedností a kompetencí pro tvůrce politiky a zúčastněné strany.
- Koordinované, harmonizované úsilí na transnacionální úrovni řeky (povodí) zaměřené na prevenci rizik povodní nebo sucha, včetně využití řešení založených na přírodě (prozkoumávání potenciálu opatření obnovy nivy, které mohou být zaměřeny specificky na řízení povodní).
- Harmonizované a společné plánování, monitorování a systémy výstrahy, inventáře míst s vysokým rizikem nehod v průmyslových, hornických a kontaminovaných oblastech, zlepšení operační spolupráce, interoperability, institucionálních a technických kapacit orgánů pro reakci na pohromy a nevládních organizací k boji proti environmentálním rizikům, jako jsou povodně, sucho nebo náhodné znečištění přeshraničních řek (povodí), nebo lesní požáry a další klimatické změny související pohromy.
- Vytváření a provádění aktivit připravenosti na pohromy související s klimatickými změnami a environmentálními riziky na regionální úrovni a stanovení standardizovaných minimálních požadavků pro intervenční jednotky v případě pohromy s cílem dosáhnout lepší a účinnější transnacionální reakce na pohromy v regionu.

Hlavní cílové skupiny

- Národní, regionální a místní veřejné orgány a organizace odpovědné za správu vody a povodně nebo související environmentální otázky.
- Hydrometeorologické služby.
- Orgány pro řízení pohrom.
- Profesionální a dobrovolnické organizace civilní ochrany a záchrany.
- Místní / regionální vlády / obce.
- Regionální rozvojové agentury.
- Zájmové skupiny včetně nevládních organizací (např. mezinárodní organizace, environmentální organizace).
- Výzkumné instituce a univerzity.

Specifický cíl 2.4 Ochrana a zachování biodiverzity v ekologických koridorech a ekoregionech transnacionálního významu v oblasti Dunaje.

Oblast Dunaje je pestrou mozaikou různých biogeografických regionů, což vede k vysoké biodiverzitě. Hlavní řeky, řeka Dunaj a její přítoky, a pohoří, jako jsou Karpaty, Dinárské Alpy, Český les-Bavorský les, jsou také důležitými transnacionálními ekologickými koridory poskytující propojení mezi klíčovými biotopy. Nicméně tato bohatá biodiverzita je ohrožena mnoha faktory, lidskými zásahy, šířením invazivních druhů a změnou klimatu ovlivňujícími podmínky ekosystémů, což vyžaduje řešení často na širším územním základě, kde transnacionální spolupráce může být klíčová.

Podporované aktivity:

- Harmonizovaná a společná úsilí na zlepšení, obnovu, správu a monitorování ekologické konektivity podél transnacionálně relevantních ekologických koridorů, včetně zkoumání potenciálu vývoje zelené a modré infrastruktury a řešení pro efektivní defragmentaci.
- Akce na oživení a obnovu vodních biotopů podél hlavních transnacionálních řek (systémů), zkoumání potenciálu obnovy a opětovného propojení niv a mokřadů a přilehlých oblastí.
- Zřizování (institucionalizovaných) správních a spolupracujících sítí "danubských" přeshraničních ekologických regionů, harmonizované správní strategie a řešení, techniky ochrany a zachování, sady nástrojů, které zajišťují i udržitelné využívání přírodních zdrojů.
- Zvyšování odolnosti biotopů a ekosystémů transnacionálních ekologických regionů a jejich schopnost přizpůsobit se dopadům změny klimatu vývojem ekologicky příznivých systémů využívání půdy, krajinářským řízením a opatřeními k ochraně a obnově půdy.
- Koordinovaná a společná řešení při prevenci a kontrole invazivních druhů a správě jejich prioritních cest.
- Společný a harmonizovaný vývoj a implementace transnacionálních plánů monitorování, ochrany, obnovy a správy ohrožených „deštníkových“ druhů (např. jeseterů, velkých šelem) v oblasti Dunaje.

Hlavní cílové skupiny:

- Národní a regionální veřejné orgány a organizace odpovědné za otázky ochrany životního prostředí a přírody, zemědělství (zemědělství, lesnictví, rybolov)
- Prostoroví plánovači

- Poskytovatelé infrastruktury a (veřejných) služeb (např. vodohospodářství, doprava, vodní energetika)
- Zájmové skupiny včetně nevládních organizací (např. mezinárodní organizace, environmentální organizace, dobrovolnická sdružení atd.)
- Výzkumné instituce, univerzity
- Vzdělávací a školicí centra a školy

INTERREG EUROPE

Celková alokace v programu činí **378 milionů EUR**. Pro nadcházející období bylo stanoveno celkem 5 priorit: Chytřejší Evropa; Zelenější Evropa; Sociálněji Evropa; Lépe propojená Evropa; Evropa blíže občanům.

Programová oblast

Interreg Europe pokrývá **celé území Evropské unie** se svými 27 členskými státy, včetně jejich ostrovních a nejbližších oblastí, a také **Norska a Švýcarska**.

Priorita 2 – Zelenější Evropa

Specifické cíle:

- i) Energetická účinnost a snižování emisí skleníkových plynů
- ii) Obnovitelná energie
- iii) Chytré energetické systémy, sítě a úložiště
- iv) Adaptace na změnu klimatu, prevence rizik spojených s pohromami, odolnost
- v) Přístup k vodě a udržitelné řízení vody
- vi) Oběhové hospodářství a účinné využívání zdrojů
- vii) Ochrana a zachování přírody a biodiverzity, zelené infrastruktury, snižování znečištění
- viii) Udržitelná městská mobilita pro nízkouhlíkovou ekonomiku

Hlavní cílové skupiny:

- Národní, regionální a místní veřejné orgány
- Další relevantní orgány zodpovědné za vytváření a/nebo provádění politik regionálního rozvoje
- Orgány zodpovědné za vytváření a/nebo provádění programů Investice pro zaměstnanost a růst
- Organizace podporující podnikání (rozvojové agentury, inovační agentury, obchodní a průmyslové komory, klastry apod.)
- Environmentální organizace (environmentální agentury, energetické agentury, nevládní organizace atd.)
- Vzdělávací a výzkumné instituce (univerzity, výzkumná centra atd.)

Strategický plán SZP (2023–2027)

Strategický plán SZP na období 2023–2027 (dále jen „SP SZP“) je nástrojem podpory zemědělského sektoru a venkova ze zdrojů obou zemědělských fondů (EZZF a EZFRV). Celkový rozpočet SP SZP na období 2023–2027 činí cca **8 mld. EUR** (200 mld. Kč).

Strategické plány SZP podporují přechod k inteligentnímu, udržitelnému, konkurenceschopnému, odolnému a diverzifikovanému odvětví zemědělství a zároveň zajišťují dlouhodobé potravinové zabezpečení. Přispívají rovněž k opatřením v oblasti klimatu, ochraně přírodních zdrojů a zachování/zvyšování biologické rozmanitosti a posilují také socioekonomickou strukturu venkovských oblastí.

Hlavním záměrem SP SZP je zajištění rozvoje celého sektoru při zachování následujících základních bodů:

- stabilizace zemědělských příjmů;
- rozvoj konkurenceschopnosti;
- dostatečné zajištění bezpečných potravin za rozumné ceny pro spotřebitele;
- podpora reagující na změnu klimatu a směřující k udržitelnému zemědělství a lesnictví, k udržitelnému hospodaření s vodními zdroji odolnému vůči klimatickým změnám a v neposlední řadě k rozvoji venkova.

Vyhodnocení potřeb a intervenční strategie

Potřeby stanovené ve Strategickém plánu SZP, které se slučují s programem LIFE:

Tabulka č. 2: Vyhodnocení potřeb v SZP

Kód potřeby	Název potřeby
P2.05	Zajistit ekonomickou udržitelnost a životaschopnost lesního hospodářství
P2.07	Doplnit chybějící infrastrukturu lesních podniků
P2.08	Stabilizace stavu včelstev včetně produkce medu a včelích produktů
P4.01	Zvýšit odolnost zemědělství ke klimatické změně
P4.02	Snížit emise GHG a amoniaku ze zemědělství
P4.03	Využít dostupný potenciál biomasy k efektivní výrobě energií z OZE
P4.04	Zajistit vhodnou obnovu lesních porostů s ohledem na změnu klimatu
P4.04	Zajistit vhodnou obnovu lesních porostů s ohledem na změnu klimatu
P4.05	Zlepšit vodochranné funkce lesních porostů
P4.06	Zabezpečit a zlepšit poutání a ukládání uhlíku do půdy
P5.01	Ochrana a zlepšování kvality zemědělské půdy
P5.02	Zvýšit zadržení vody v krajině a zlepšit jakost podzemní a povrchové vody
P6.01	Zvýšit pestrost a ekologickou stabilitu zemědělské krajiny

P6.02	Zlepšit stav populací druhů ovlivněných hospodařením na zemědělské půdě
P6.03	Posílit biologickou a genovou rozmanitost lesního ekosystému
P6.04	Neproduktivní investice v lesích
P6.05	Stabilizace chovu včelstev
P9.02	Snížení rizik plynoucích z reziduí pesticidů v povrchové, podzemní a pitné vodě

Strategický plán Společné zemědělské politiky obsahuje **3 oblasti intervencí**

1. Přímé platby
2. Sektorové intervence
3. Rozvoj venkova

Opatření v oblasti intervence „Podpora rozvoje venkova“:

Agroenvironmentálně-klimatická opatření

Cílem je podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Dále podporuje zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržbu krajiny.

Oblasti NATURA 2000 na zemědělské půdě

Cílem je podpora hospodaření v oblastech, kde je právně omezeno zemědělské hospodaření z důvodu ochrany životního prostředí. Péče o některé typy přírodních stanovišť je finančně náročná a tyto lokality potřebují obnovní a udržovací péči. Prostřednictvím finančních podpor, které budou kompenzovat ušlé příjmy způsobené omezením hospodaření, se na těchto plochách omezí riziko opuštění od hospodaření a následné degradace trvalého travního porostu. Omezení hnojení v těchto oblastech opatření přispěje k zachování nebo zlepšení stavu druhů a stanovišť z hlediska ochrany.

Zalesňování zemědělské půdy

Cílem je podpora zalesnění zemědělské půdy včetně poskytnutí péče o založený porost a náhrady za ukončení zemědělské činnosti. Zalesňování přispívá k omezení vodní eroze a dalších degradačních faktorů zajištěním vegetačního pokryvu a rozčleněním velkých půdních bloků, ke snížení emisí a ke zvýšení sekvestrace uhlíku do půdy. Opatření řeší potřebu zvýšit odolnost zemědělství ke klimatické změně.

Lesnicko-environmentální platby – biodiverzita a genofond

Cílem je zachování porostního typu hospodářského souboru v oblastech Natura 2000 a v ZCHÚ nebo **habitatových stromů v hospodářských lesích (nové opatření od roku 2024)**. Kompenzovány jsou zvýšené náklady a snížené výnosy vyplývající ze zachování vybraných porostních typů hospodářských souborů (jedlový, dubový, bukový, ostatní listnaté – výmladkový les) místo jejich přeměny na porostní typy hospodářských souborů s nižší ekologickou hodnotou (smrk) nebo zachování a ochranu habitatových stromů s určitými typy stromových mikrostanovišť, a dále provádění specifického managementu k jejich ochraně. V případě titulu Genofond je podporován sběr osiva šetrnými technologiemi nepoškozujícími stromy. Cílem je sběr osiva z uznaných zdrojů selektovaného reprodukčního materiálu.

Norské fondy

Všeobecným cílem Fondů EHP a Norska je snižování socioekonomických rozdílů v Evropě a posilování bilaterálních vztahů mezi Českou republikou, Norskem, Islandem a Lichtenštejnskem. Mezi příjemce finanční podpory patří země střední, východní a jižní Evropy. Česká republika se mezi příjemce finanční podpory řadí od roku 2004, kdy vstoupila do Evropské unie a tím také do Evropského hospodářského prostoru. Od roku 2004 podpořily Fondy EHP a Norska v České republice množství zajímavých projektů za více než 6 mld. Kč. Aktuálně je Česká republika pátým největším příjemcem, a to po Polsku, Rumunsku, Maďarsku a Bulharsku. Od roku 2017 probíhá třetí programové období Fondů EHP a Norska. Česká republika v tomto období obdrží **184,5 milionů EUR (cca 5 miliard Kč)**. Podporu získají projekty zaměřené především na vědu a výzkum, ochranu životního prostředí, kulturní dědictví a spolupráci v kultuře, veřejné zdraví, vzdělávání a spolupráci v justici a vnitřní věci.

Program Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu

Program „Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu“ se zaměřuje na zlepšení stavu životního prostředí v ekosystémech prostřednictvím podpory opatření na ochranu ohrožených druhů rostlin, živočichů a biotopů mimo zvláště chráněná území, snižování negativního vlivu lidské činnosti na kvalitu ovzduší a vod a zmírňování negativních dopadů změny klimatu na úrovni obcí a regionů. Alokovaná částka pro období 2014–2021 představuje přibližně **800 milionů Kč**.

Oblasti podpory z prostředků Norských fondů v období 2014–2021:

1. Zlepšování stavu životního prostředí v ekosystémech

- Realizace pilotních projektů pro aplikaci výsledků vědecko-výzkumných a inovativních projektů v oblasti zlepšování stavu životního prostředí v ekosystémech do praxe;
- Implementace přírodě blízkých opatření pro zvýšení biodiverzity v ekosystémech mimo zvláště chráněná území;
- Implementace opatření na ochranu ohrožených druhů rostlin a živočichů (zejména uvedených na červených seznamech ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů);
- Zvyšování povědomí veřejnosti a budování kapacit.

2. Snižování negativního vlivu lidské činnosti na kvalitu ovzduší

- Monitorování a identifikace hlavních zdrojů znečištění ovzduší v regionech a tvorba akčních plánů pro zlepšení kvality ovzduší;
- Realizace vybraných opatření identifikovaných v přijatých akčních plánech;
- Zvyšování povědomí veřejnosti a budování kapacit v otázkách lokálního znečištění ovzduší a realizace akčních plánů;
- Monitoring a identifikace místního znečištění zapříčiněného lokálními topeništi;
- Zvyšování povědomí veřejnosti a budování kapacit v otázkách správného způsobu vytápění domácností, vhodných typů paliv a nezbytné údržby topenišť.

3. Snižování negativního vlivu lidské činnosti na kvalitu vod

- Zajištění infrastruktury a vhodných analytických metod pro identifikaci znečišťujících látek ve vodním prostředí (v souladu s nařízením evropské směrnice č. 2008/105/EC);
- Implementace pilotních projektů pro snížení farmaceutického znečištění vodních toků;

- Zvyšování povědomí veřejnosti a budování kapacit v regionech v oblasti snižování množství znečišťujících látek ve vodním prostředí.

4. Změny klimatu, zmírňování jejich vlivu a přizpůsobování se těmto změnám

- Tvorba plánů pro adaptaci na změny klimatu v regionech a jejich zmírňování;
- Implementace přírodě blízkých opatření vycházejících z adaptačních a mitigačních plánů;
- Zvyšování povědomí veřejnosti a budování kapacit v regionech v oblasti změn klimatu, zmírňování jejich vlivu a přizpůsobování se těmto změnám.

Financování

Pro oblast ekosystémů a biodiverzity je alokováno celkem 9,1 milionů EUR (227,5 milionů Kč). V roce 2021 bylo z důvodu výrazného zájmu o podporu projektů v životním prostředí schváleno navýšení celkové alokace Programu o zhruba 71 milionů Kč. Realizace všech podpořených projektů musí být ukončena do 30. dubna 2024.

Míra podpory je 15 %. Výše grantu pro období 2014–2021 činila 32,3 milionů EUR (cca 807,5 milionů Kč) a spolufinancování programu je ve výši 5,7 milionů EUR (142,5 milionů Kč).

Žadatelé

Žadatelé jsou všechny subjekty soukromoprávní či veřejnoprávní, komerční či nekomerční povahy, a nestátní (nevládní) neziskové organizace, jež byly zřízeny v České republice jako právnické osoby.

Výzvy

První výzva z Programu byla vyhlášena v prosinci 2019. Následné otevřené výzvy a malá grantová schémata byly vyhlášovány průběžně až do roku 2022.¹ Aktuálně byly veškeré výzvy vyhlášeny a byl ukončen příjem žádostí o grant.

¹ Podrobnější harmonogram je k dispozici na stránkách zprostředkovatele <https://www.sfzp.cz/dokumenty/detail/?id=1919>

Národní plán obnovy

Národní plán obnovy (NPO) je plánem reforem a investic České republiky od roku 2021. Má za cíl zmírnit dopady pandemie COVID-19 a znovu nastartovat ekonomiku. Tento plán využívá finanční prostředky z **Nástroje pro oživení a odolnost (RRF)**, který je součástí unijního plánu obnovy **Next Generation EU**.

Nástroj pro oživení a odolnost, poskytující **800 mld. euro** na podporu investic a reforem v celé EU, je klíčovým prvkem tohoto plánu. Česká republika plánuje využít prostřednictvím NPO přibližně **179 mld. Kč ve formě grantů a 19,4 mld. Kč ve formě půjček v období 2021–2026**. Cílem je pomoci členským státům EU zvládnout ekonomické a sociální dopady pandemie a podporovat ekologickou a digitální transformaci ekonomik, aby se staly udržitelnějšími. Nový pilíř REPowerEU je zaměřen na urychlení energetické transformace a posílení energetické bezpečnosti.

NPO se skládá ze **7 tematických pilířů**, které obsahují konkrétní reformy a investice. Celkem 122 opatření je rozděleno do 37 reforem a 85 investic. Hlavními pilíři Národního plánu obnovy jsou: Digitální transformace; Fyzická infrastruktura a zelená tranzice; Vzdělávání a trh práce; Instituce a regulace a podpora podnikání v reakci na COVID-19; Výzkum, vývoj a inovace; Zdraví a odolnost obyvatelstva a REPowerEU.

Tabulka č. 3: Přehled komponent NPO souvisejících s náplní programu LIFE

Název komponenty a její alokace	Popis
2.3 Přejchod na čistší zdroje energie (6 660 mil. Kč)	Modernizace rozvodů tepelné energie a další rozvoj fotovoltaických zdrojů a související náhrada fosilních zdrojů energie s cílem snížení emisní náročnosti hospodářství ČR.
2.5 Renovace budov a ochrana ovzduší (18 060,5 mil. Kč)	Zajistit energeticky efektivní a adaptované budovy, zlepšit kvalitu bydlení v těchto budovách, snížit emise skleníkových plynů a dalších škodlivých látek v ovzduší, podpořit mitigační a adaptační opatření, zlepšit místně kvalitu ovzduší a energetickou efektivitu.
2.6 Ochrana přírody a adaptace na změnu klimatu (12 984 mil. Kč)	Přispět k udržitelnosti zemědělské a lesnické krajiny z pohledu hospodářského a ekologického v kontextu klimatické změny, zejména zadržováním vody v krajině, zvýšením biodiversity a zlepšením stavu lesnických ekosystémů.
2.7 Cirkulární ekonomika, recyklace a průmyslová voda (2 950 mil. Kč)	Podpořit urychlení přechodu na oběhové hospodářství v České republice, předcházet vzniku odpadů, navýšit recyklační infrastrukturu a omezit plýtvání druhotnými surovinami. Podpořit opatření na úspory vody a optimalizaci její využívání v podnikatelské sféře.
2.9 Podpora biodiverzity a boj se suchem (3 877,5 mil. Kč)	Zvýšení nabídky cenově dostupného bydlení poskytováním zvýhodněných a podřízených úvěrů investorům a zřízením fondu pro společné investice veřejného a soukromého sektoru na rekonstrukci a výstavbu dostupného bydlení.

7.1 Infrastruktura pro obnovitelné zdroje energie a elektrizační soustava (9 272, 2 mil. Kč)	Podpora zavádění projektů obnovitelných zdrojů energie zjednodušením postupů udělování povolení a správních postupů pro obnovitelné zdroje energie a zároveň zjednodušením a zvýšením transparentnosti postupů pro připojení k distribuční soustavě
7.2 Podpora decentralizace a digitalizace odvětví energetiky (800 mil. Kč)	Podpora přechodu na nový energetický systém založený na decentralizované výrobě energie z obnovitelných zdrojů, digitalizaci a větší účasti občanů. Tato složka přispívá k usnadnění zavádění nových činností v odvětví elektroenergetiky, jako je skladování, agregace, sdílení energie a nové způsoby využití, které podporují flexibilitu a dekarbonizaci celé elektrizační soustavy.
7.7 Zjednodušení povolovacích řízení v oblasti životního prostředí a vymezení oblastí pro rozvoj obnovitelných zdrojů energie (311, 1 mil. Kč)	Zjednodušení procesu vydávání environmentálních povolení pro projekty v oblasti obnovitelných zdrojů energie a urychlení zavádění obnovitelných zdrojů energie vytvořením zvláštních oblastí, v nichž se zefektivní a zjednoduší správní a povolovací řízení.

Výzvy

Komponenta 2.9 – Adaptace vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu krajiny

Příjem žádosti: 1.11.2023 – 29.3.2024

Vyhlášeno pro: Široká veřejnost, Soukromá sféra, Veřejná sféra

Vyhlašovatel: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR)

Cíl: Cílem výzvy je podpora adaptačních opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na vodní, nelesní a lesní ekosystémy.

Žadatel: Fyzické osoby, právnické osoby (vyjma správ národních parků, Správy jeskyní ČR, Agentury ochrany přírody a krajiny ČR)

Komponenta 2.9 – Péče chráněná území a území soustavy Natura 2000 a péče o chráněné druhy rostlin a živočichů

Příjem žádosti: 22.8.2022 – 30.6.2025

Vyhlášeno pro: Veřejná sféra

Vyhlašovatel: Ministerstvo životního prostředí

Cíl: Cílem výzvy je zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve vztahu k zvláště chráněným územím, soustavě Natura 2000 a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany. Realizace a příprava záchranných programů a programů péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů a regionálních akčních plánů. Opatření k regulaci šíření invazních druhů a adaptační opatření pro zmírnění dopadů klimatické změny na vodní, nelesní a lesní ekosystémy ve zvláště chráněných územích a lokalitách soustavy Natura 2000. Zajištění podkladových materiálů a odborných studií za účelem prohloubení znalostí o určitém území či fenoménu a využití získaných poznatků k jeho efektivnější ochraně, jako podklad pro managementové plány či vyhodnocení efektivnosti programů a realizovaných opatření z hlediska jejich ekologického přínosu.

Žadatel: Správy národních parků, Správa jeskyní ČR, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Komponenta 2.9 – Adaptace ekosystémů na změnu klimatu – správci vodních toků

Příjem žádosti: 7.6.2023 – 31.12.2023

Vyhlášeno pro: Veřejná sféra

Vyhlášovatel: Ministerstvo životního prostředí, Státní fond životního prostředí

Cíl: Cílem výzvy je zlepšení ochrany před suchem a povodněmi prostřednictvím projektů efektivního zadržování vody v krajině a zlepšení ekologického a morfologického stavu vodních toků a niv.

Žadatel: Státní podniky, správy národních parků

Komponenta 2.9 – Adaptace ekosystémů na změnu klimatu – obce a kraje

Příjem žádosti: 7.6.2023 – 31.1.2024

Vyhlášeno pro: Veřejná sféra

Vyhlášovatel: Ministerstvo životního prostředí, Státní fond životního prostředí

Cíl: Cílem výzvy je zlepšení ochrany před suchem a povodněmi prostřednictvím projektů efektivního zadržování vody v krajině a zlepšení ekologického a morfologického stavu vodních toků a niv.

Žadatel: obce, městské části hlavního města Prahy, dobrovolné svazky obcí, kraje

Komponenta 2.7 - Využití a zpracování biologicky rozložitelného odpadu

Příjem žádosti: 1.9.2023 – 1.5.2024

Vyhlášeno pro: Soukromá sféra, Veřejná sféra

Vyhlášovatel: Ministerstvo životního prostředí

Cíl: Cílem výzvy je podpořit zkapacitnění a zefektivnění systému nakládání s biologicky rozložitelnými odpady jako celku, a to především prostřednictvím podpory zařízení pro zpracování biologicky rozložitelných odpadů (BRO) a aplikace a zapravování kompostu vyprodukovaného ze zařízení na zpracování bioodpadů na zemědělskou půdu.

Žadatel: obce, městské části hlavního města Prahy, dobrovolné svazky obcí, kraje, veřejné výzkumné instituce a výzkumné organizace, vysoké školy, školy a školská zařízení a školské právnické osoby, nadace a nadační fondy, ústavy, spolky, pobočné spolky, obecně prospěšné společnosti, církve a náboženské společnosti a svazy a jimi evidované právnické osoby, státní podniky, zájmová sdružení právnických osob, obchodní společnosti a družstva, fyzické osoby podnikající

Komponenta 2.6 – Zadržování vody v lesích

Příjem žádosti: průběžně do roku 2023

Vyhlášeno pro: Široká veřejnost

Vyhlášovatel: Ministerstvo zemědělství

Cíl: zvýšení kapacity zadržování vody v lesích realizací projektů zlepšujících půdní, vodní a mikroklimatické podmínky, jako jsou úpravy na vodních tocích, malé vodní nádrže

Žadatel: vlastníci a držitelé lesů, správci drobných vodních toků

NÁRODNÍ DOTAČNÍ PROGRAMY

Programy TA ČR

Technologická agentura ČR je organizační složkou státu, která byla zřízena v roce 2009 zákonem č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Ustavení TA ČR bylo jedním z důležitých implementačních kroků Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací. Technologická agentura ČR centralizuje státní podporu aplikovaného výzkumu a vývoje, která byla do té doby roztříštěna mezi velký počet poskytovatelů.

Program Prostředí pro život

Zaměření: Jedná se o program Ministerstva životního prostředí. Cílem je zdravé a kvalitní životní prostředí a udržitelnost využívání přírodních zdrojů. Jeho trvání je 2020–2026. Program je zaměřen zejména na podporu projektů ve veřejném zájmu, na nové postupy, environmentální technologie a ekoinovace s vysokým potenciálem a rychlým uplatněním v praxi. Mezi priority patří mimo jiné například. Klima (opatření k ochraně klimatu, mitigaci a adaptace na zvýšenou extremitu srážek i teplot, a to i v sídlech i ve volné krajině), Ochrana vody, půdy, horninového prostředí a dalších přírodních zdrojů, Biodiverzita, ochrana přírody a krajiny.

Předpokládané výdaje na období 2020-2026 jsou **3,8 miliard Kč**, přičemž na podprogram 3 je alokováno celkem 1,7 miliard Kč. Výdaje na program na rok 2023 jsou 973 milionů Kč.

Míra podpory: 80 % a 85 % (v případě podprogramu 3 pak 85–100 %).

Žadatelé: Výzkumné organizace, podniky, organizační složky státu

Výzva: Každý rok. Aktuálně běží 7. veřejná soutěž (13.7 do 13.9.2023).

Hlavní priority programu:

- klima – opatření k ochraně klimatu, mitigace a adaptace na zvýšenou extremitu srážek i teplot, a to v sídlech i ve volné krajině,
- ochrana ovzduší,
- odpadové a oběhové hospodářství,
- ochrana vody, půdy, horninového prostředí a dalších přírodních zdrojů,
- biodiverzita, ochrana přírody a krajiny,
- environmentálně příznivá společnost, bezpečné a resilientní prostředí, specifické nástroje ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje.

Program péče o krajinu

Program péče o krajinu je dotační program Ministerstva životního prostředí na podporu zejména drobných opatření. Dělí se na tři podprogramy, které se zaměřují na specifické oblasti:

Podprogram A

Podporuje provádění specifické péče a zajištění potřeb menšího rozsahu, které vyžadují zvláště chráněná území, ptačí oblasti nebo evropsky významné lokality. Podporuje se zejména vyhotovení plánů péče a zeměměřické práce, údržba a budování technických zařízení, opatření směřující k odstranění dřívějších negativních vlivů nebo opatření zajišťující existenci částí přírody, pro jejichž ochranu byla chráněná území zřízena. Příjemcem podpory mohou být správy národních parků, Agentura ochrany přírody a krajiny nebo Správa jeskyní České republiky.

Podprogram B

Je určen na zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí a zaměřuje se na realizaci opatření ve volné krajině. Podporuje se celá řada opatření jako např. šetrná péče o travní porosty, obnova a tvorba krajinných prvků, péče o hnízdiště nebo odstranění dřevinného náletu. Příjemcem podpory může být fyzická i právnická osoba nebo organizační složka státu.

Podprogram C

Zaměřuje na péči o zraněné a handicapované živočichy za účelem jejich návratu do přírody, péči o trvale handicapované živočichy, kteří jsou určeni k odchovným nebo osvětovým účelům i na samotnou osvětovou činnost. Příjemcem podpory může být subjekt, který zajistí naplnění podprogramu na území celé ČR prostřednictvím akreditovaných záchranných stanic.

Podprogram D

Slouží k financování zpracování podkladových a osvětových materiálů pro krajinotvorné programy mimo zvláště chráněná území jako podkladů pro účelné vynakládání finančních prostředků v rámci programu. Příjemcem podpory mohou být správy národních parků, Agentura ochrany přírody a krajiny nebo Správa jeskyní České republiky.

Financování

Program poskytuje neinvestiční prostředky do výše 100 % vynaložených nákladů v roce podání. Pro rok 2023 je alokována částka 29 milionů Kč. Podpora je poskytována na realizaci neinvestičních **jednoletých opatření**.

Výzva

Výzva v podprogramu pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (PPK B) je určena pro neinvestiční projekty zaměřené na podporu zvláště chráněných druhů a jejich biotopů, likvidaci invazních druhů rostlin či na péči o památné či významné stromy v krajině mimo zvláště chráněná území.

Příjem žádostí: od 15. 11. do 14. 12. 2023.

Pro rok 2024 je na podprogram PPK B vyčleněna finanční částka ve výši 27 mil. Kč. Maximální možná podpora na jednu žádost je 250 tis. Kč a až do 100 % vynaložených způsobilých nákladů na realizaci opatření. Náklady jsou uznatelné od 1. 1. 2024.

Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK)

Program podporuje investiční i neinvestiční záměry na realizaci adaptačních opatření ke zmírnění dopadů změny klimatu na vodní, lesní i nelesní ekosystémy. Rezortní organizace MŽP mohou program využít k realizaci opatření vyplývajících z plánů péče o zvláště chráněná území, ze souhrnu doporučených opatření pro oblasti Natura 2000, záchranných programů a programů péče pro zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů. Podporu lze využít také k financování monitoringu a podkladových materiálů. Dotace je poskytována na jednoleté i víceleté akce pro širokou škálu žadatelů.

Podprogramy

Součástí POPFK jsou následující podprogramy, kterými lze financovat uvedené cíle a oblasti.

Zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve zvláště chráněných územích (vč. OP) a lokalitách soustavy Natura 2000

- příprava plánovacích dokumentů pro ZCHÚ a PO, přípravu dokumentace pro vyhlášení a změny ZCHÚ a PO, včetně zaměrování hranic
- označování ZCHÚ a památných stromů
- údržba a budování technických zařízení nebo objektů sloužících k zajištění státem chráněných zájmů v chráněných územích a provoz návštěvnického střediska
- budování naučných stezek v ZCHÚ
- opatření směřující k odstranění dřívějších negativních zásahů nebo negativních vlivů působících v chráněných územích
- opatření zajišťující existenci částí přírody, pro jejichž ochranu byla chráněná území zřízena, nebo existenci zvláště chráněného druhu

Péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů

- realizace záchranných programů přijatých MŽP pro zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů
- realizace programů přijatých MŽP péče pro zvláště chráněné druhy
- příprava nových záchranných programů a programů péče pro zvláště chráněné druhy stanovených MŽP, včetně sběru a zpracování nezbytných podkladových materiálů
- realizace a příprava regionálních akčních plánů pro zvláště chráněné druhy

Adaptace vodních ekosystémů na změnu klimatu

- opatření přispívající ke zlepšování přirozených funkcí vodních toků, včetně obnovy jejich migrační propustnosti

- obnova nebo tvorba mokřadů a tůní, výstavba, obnova nebo rekonstrukce vodních nádrží přírodě blízkého charakteru s cílem zlepšení retenční schopnosti krajiny a podpory biodiverzity
- zakládání a revitalizace prvků systému ekologické stability vázaných na vodní režim

Adaptace nelesních ekosystémů na změnu klimatu

- obnova vegetačního krytu
- péče o dřeviny
- protierozní opatření
- regulace šíření invazních druhů
- šetrné hospodaření na zemědělské půdě
- úprava stanovištních poměrů
- zachování a vytváření krajinných prvků
- zajištění činností souvisejících se správou vodních toků

Adaptace lesních ekosystémů na změnu klimatu

- opatření pro zlepšování druhové, věkové a prostorové skladby lesních porostů, včetně likvidace invazních druhů
- opatření za účelem bezpečného ponechání dřevní hmoty v lese
- ponechání výstavků stanovištně původních dřevin na dožití a k následnému přirozenému rozkladu po těžbě v lesním porostu
- zpracování lesních hospodářských plánů (dále jen „LHP“) pro hospodářskou úpravu nepasečných forem hospodaření v národních parcích a jejich ochranných pásmech

Odborné studie a další podkladové materiály

- zpracování odborných studií (vyhledávací studie pro realizaci opatření v rámci krajinotvorných programů, studie zjištění minimálního stavu podzemní vody, atd.)
- monitoring a vyhodnocování dopadů opatření podporovaných z krajinotvorných programů a stavu předmětů ochrany zvláště chráněných území a ptačích oblastí z hlediska kvality, efektů a přínosů ve vazbě na realizovaná opatření

Financování

Pro naplnění věcných cílů Programu se předpokládá na období 2019–2023 potřeba finančních prostředků ze státního rozpočtu ve výši cca 220 mil. Kč. Dotace je účastníkovi Programu poskytována ve výši až 100 % celkových způsobilých nákladů akce.

Podpora NNO

Jedná se o program, který podporuje nevládní organizace resortu MŽP ve veřejně prospěšných činnostech. Finance jsou poskytovány prostřednictvím státního rozpočtu a na každý rok se projednávají tzv. hlavní oblasti podpory (tj. podpora na nadcházející rozpočtový rok).

Podprogram A: Tematické oblasti

Ochrana přírody a biologické rozmanitosti

1 - Zvláště chráněné a vzácné druhy rostlin a živočichů

- podpora managementových opatření a monitoring zvláště chráněných rostlin a živočichů na lokalitách v urbanizovaném prostředí; na mokřadních lokalitách mimo zvláště chráněná území; na zemědělsky využívaných lokalitách;
- propojování praktických managementových programů s EVVO.

2- Biotopy botanicky a zoologicky cenné lokality a přírodě blízká společenstva mimo zvláště chráněná území

- management cenných biotopů, prioritně písčin, stepních lokalit, slanisek a podmáčených luk.

3 – Udržitelný rozvoj krajiny (obnova krajiny, zachování krajinného rázu)

- péče a obnova remízků a dalších drobných krajinných prvků (revitalizace keřových formací, sadů, úvozových cest, polních cest, stromořadí, aj.) v rámci dobrovolnických akcí a akcí pro veřejnost;
- péče a obnova přirozených vodních prvků (tůňe, drobné vodní toky) v rámci dobrovolnických akcí a akcí pro veřejnost;
- vzdělávání a osvěta
- tvorba, pilotní ověření a evaluace nových výukových programů zaměřených na udržitelný rozvoj krajiny.

Životní prostředí a vlivy na lidské zdraví

4 – Kvalita a ochrana vod

5 – Kvalita a ochrana ovzduší, čistá mobilita

6 – Odpady

Podporované aktivity pro témata 4–6:

- vzdělávání, výchova a osvěta zaměřené na výše uvedené tematické okruhy;
- poskytování informací a poradenství v uvedených oblastech včetně nezbytných datových analýz a sběru dat;
- vydávání publikací a periodik se zaměřením na výše uvedené tematické okruhy;
- výuka a osvěta v uvedených oblastech s využitím informačních a komunikačních technologií (např. webové a mobilní aplikace, vzdělávací filmy, video-spoty, e-publikace, digitální vizualizace, animace, hry apod.)

- aktivity zaměřené na minimalizaci produkce odpadů, předcházení jejich vzniku a přechod na oběhové hospodářství;
- aktivity vedoucích k opětovnému použití výrobků ve vazbě na předcházení vzniku odpadů;
- tvorba, pilotní ověření a evaluace nových výukových programů zaměřených na téma kvality vod, kvalitu a ochranu ovzduší, čistou mobilitu, oběhové hospodářství a odpady;
- organizace regionálních či celostátních kampaní na podporu udržitelné městské mobility;
- podpora municipalit při realizaci dočasných nebo trvalých opatření v oblasti udržitelné mobility.

Adaptace na změnu klimatu, mitigace změny klimatu

7 – Adaptační opatření na změnu klimatu a mitigační opatření na místní i národní úrovni

- informační a vzdělávací aktivity k adaptačním a mitigačním opatřením pro města a obce;
- poradenství pro obce a kraje v oblasti adaptačních a mitigačních opatření na změnu klimatu;
- poradenství a vzdělávací aktivity pro MAS k adaptačním a mitigačním opatřením;
- tvorba, pilotní ověření a evaluace nových výukových programů zaměřených na adaptační a mitigační opatření.

8 – Environmentálně odpovědná spotřeba, udržitelné využívání zdrojů

- aktivity zaměřené na úspory vody a energií v domácnostech;
- podpora a osvěta v oblasti environmentálně šetrných produktů;
- výuka a osvěta v uvedených oblastech s využitím informačních a komunikačních technologií;
- osvěta a poradenství v oblasti světelného znečištění, osvěta a podpora zavádění opatření k prevenci a snížení světelného znečištění;
- poskytování informací a poradenství v uvedených oblastech;
- vydávání odborných periodických i neperiodických publikací;
- tvorba, pilotní ověření a evaluace nových výukových programů zaměřených na environmentálně odpovědnou spotřebu a udržitelné využívání zdrojů.

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO)

9 – Inovativní venkovní programy EVVO

- tvorba, pilotní ověření a evaluace nových venkovních výukových programů zaměřených na kontakt dětí s přírodou. Zejména bude podporována tvorba přenositelných a univerzálně využitelných programů.

10 – Podpora propojování EVVO se sociální oblastí

- vzdělávací a osvětové aktivity pro seniory, zdravotně postižené a sociálně či jinak znevýhodněné cílové skupiny.

11 – Rozvoj dobrovolnictví v ochraně přírody a krajiny

- zapojování dobrovolníků do projektů péče o chráněné druhy a péče o krajinu;
- pořádání dobrovolnických akcí spojených s ochranou přírody a krajiny, výsadbu stromů a podobně;
- zapojování dobrovolníků do monitoringu rostlin a živočichů (občanská věda);

- zapojení seniorů do dobrovolnictví v ochraně přírody a krajiny.

12 – Zapojení mládeže do tvorby environmentálních politik

- účast mladých lidí na správě věcí veřejných, podpora účasti v mezíresortních a tematických pracovních skupinách, publikační činnost a mediální aktivity, elektronické platformy věnované usnadnění účasti mládeže na veřejném dění.

ANALÝZA KOMPLEMENTÁRNÍCH FINANČNÍCH NÁSTROJŮ DLE TEMATICKÉ OBLASTI

Analýza se zaměřuje na společné tematické průniky výše jmenovaných evropských i národních dotačních programů zaměřujících se na podporu v oblasti životního prostředí a klimatu s unijním programem LIFE. Analýza je rozdělena na 4 části dle jednotlivých podprogramů. V tabulce lze pak nalézt jednotlivé programy, jejich oblasti podpory a specifické cíle, které vytvářejí synergie s daným podprogramem LIFE.

1. Příroda a biologická rozmanitost

Podprogram Příroda a biologická rozmanitost se zaměřuje na ochranu a obnovu přírody a na zastavení a zvrácení ztráty biologické rozmanitosti. Financovány jsou projekty týkající se ochrany přírody, zejména v oblasti biodiverzity, přírodních stanovišť a prioritních druhů. Podpořeny budou projekty, které přispějí k implementaci směrnic EU o ptácích a stanovištích, nařízení IAS a zejména k rozvoji a správě sítě Natura 2000. Tyto projekty podpoří dosažení cílů Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030, které jsou součástí Zelené dohody pro Evropu.

Tabulka č. 4: Tematické průniky jmenovaných dotačních programů s podprogramem LIFE: Příroda a biologická rozmanitost

EVROPSKÉ DOTAČNÍ PROGRAMY		
Název programu	Oblast podpory	Specifický cíl
Operační program životního prostředí 2021-2027	Příroda a znečištění	Ochrana a péče o přírodu a krajinu
Interreg Česko – Polsko	Priorita 1: Integrovaný záchranný systém a životní prostředí	VII) Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech a omezování všech forem znečištění
Interreg Slovensko – Česko	Priorita 1: Životní prostředí	(vii) Posílení ochrany a zachování přírody, biodiverzity a zelené infrastruktury, včetně městských oblastí, a snížení všech forem znečištění
Interreg Rakousko – Česko	Priorita 2: Klima a životní prostředí	2.2: Ochrana přírody a biologická rozmanitost
Interreg Bavorsko – Česko	Priorita 2: Přizpůsobení se změně klimatu a ochrana životního prostředí	7: Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech, a omezování všech forem znečištění
Interreg Sasko – Česko	Priorita 2: Změny klimatu a udržitelnost	7: Posilování ochrany a zachování přírody, biologické rozmanitosti a zelené

		infrastruktury, a to i v městských oblastech, a omezování všech forem znečištění
Interreg Central Europe	Priorita 2: Spolupráce na zelenější střední Evropě	2.4.: Ochrana životního prostředí ve střední Evropě
Interreg DANUBE	Prioritní osa 2: Ekologičtější, nízkouhlíkové Podunají	Specifický cíl 2.4 Ochrana a zachování biodiverzity v ekologických koridorech a ekoregionech transnacionálního významu v oblasti Dunaje.
Interreg Europe	Priorita 2: Zelenější Evropa	iv) Adaptace na změnu klimatu, prevence rizik spojených s pohromami, odolnost
SZP	Oblast intervence: Rozvoj venkova	Agroenvironmentálně-klimatická opatření
		Zalesňování zemědělské půdy
Norské fondy	Program Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu	Zlepšování stavu životního prostředí v ekosystémech
Národní plan obnovy	Fyzická infrastruktura a zelená tranzice	2.9 Podpora biodiverzity a boj se suchem (3 877,5 mil. Kč)

NÁRODNÍ DOTAČNÍ PROGRAMY

Název programu	Oblast podpory	Specifický cíl
TA ČR	Program Prostředí pro život	Biodiverzita, ochrana přírody a krajiny
Program péče o krajinu	Podprogram A-D	
Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny		Zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve zvláště chráněných územích (vč. OP) a lokalitách soustavy Natura 2000
		Péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů
Podpora NNO	Ochrana přírody a biologické rozmanitosti	1 – Zvláště chráněné a vzácné druhy rostlin a živočichů
		2- Biotopy, botanicky a zoologicky cenné lokality a přírodě blízká společenstva mimo zvláště chráněná území
		3 – Udržitelný rozvoj krajiny (obnova krajiny, zachování krajinného rázu)

2. Oběhové hospodářství a kvalita života

Podprogram Oběhové hospodářství a kvalita života si klade za cíl usnadnit přechod k udržitelnému, energeticky účinnému hospodářství bez toxických látek, které bude odolné vůči změně klimatu. Dále cílí na ochranu, obnovu a zlepšení kvality životního prostředí, a to buď prostřednictvím přímých zásahů nebo podporou integrace těchto cílů do jiných politik.

Budou nadále spolufinancovány projekty v oblasti životního prostředí, zejména v oblasti oběhového hospodářství, včetně obnovy zdrojů z odpadů, vody, ovzduší, hluku, půdy a chemických látek, a také v oblasti environmentálního řízení. Podprogram poskytuje převážně akční granty na projekty zavádějící inovativní a osvědčená řešení v těchto oblastech prostřednictvím tzv. standardních akčních projektů. Zahrnuje také provádění, monitorování a hodnocení politiky a práva EU v oblasti životního prostředí prostřednictvím tzv. strategických integrovaných projektů.

Tabulka č. 4: Tematické průniky jmenovaných dotačních programů s podprogramem LIFE: Oběhové hospodářství a kvalita života

EVROPSKÉ DOTAČNÍ PROGRAMY		
Název programu	Oblast podpory	Specifický cíl
Operační program životního prostředí 2021-2027	Vodovody a kanalizace	Ochrana a zlepšení stavu vody a vodního hospodářství
	Oběhové hospodářství	Zavedení principů oběhového hospodářství a účinného využívání zdrojů
Interreg Central Europe	Priorita 2: Spolupráce na zelenější střední Evropě	2.3.: Rozvoj oběhového hospodářství ve střední Evropě
Interreg Europe	Priorita 2: Zelenější Evropa	v) Přístup k vodě a udržitelné řízení vody
		vi) Oběhové hospodářství a účinné využívání zdrojů
Norské fondy	Program Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu	Snižování negativního vlivu lidské činnosti na kvalitu vod
Národní plán obnovy	Fyzická infrastruktura a zelená tranzice	2.7 Cirkulární ekonomika, recyklace a průmyslová voda

NÁRODNÍ DOTAČNÍ PROGRAMY		
Název programu	Oblast podpory	Specifický cíl
TA ČR	Program Prostředí pro život	Odpadové a oběhové hospodářství
		Ochrana vody, půdy, horninového prostředí a dalších přírodních zdrojů
Podpora NNO	Životní prostředí a vlivy na lidské zdraví	4 – Kvalita a ochrana vod
		5 – Kvalita a ochrana ovzduší, čistá mobilita
		6 – Odpady

3. Zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně

Podprogram Klíma přispěje k posunu směrem k udržitelné, energeticky účinné, na obnovitelné energii založené, klimaticky neutrální a odolné ekonomice, čímž napomůže udržitelnému rozvoji.

Tabulka č. 4: Tematické průniky jmenovaných dotačních programů s podprogramem LIFE: Zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně

EVROPSKÉ DOTAČNÍ PROGRAMY		
Název programu	Oblast podpory	Specifický cíl
Operační program životního prostředí 2021-2027	Adaptace na změnu klimatu	Zlepšení kvality ovzduší
		Řešení sucha, povodňová prevence a opatření proti sesuvům půdy
		Sanace míst s ekologickou zátěží
		Modernizace vzdělávacích environmentálních center zaměřených na změnu klimatu
Interreg Česko – Polsko	Priorita 1: Integrovaný záchranný systém a životní prostředí	IV) podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim, s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům
Interreg Slovensko – Česko	Priorita 1: Životní prostředí	(iv) Podpora adaptace na změnu klimatu a prevence rizika katastrof, jakož i odolnosti, a to s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům.
Interreg Rakousko – Česko	Priorita 2: Klíma a životní prostředí	2.1: Přizpůsobení se změně klimatu
Interreg Bavorsko – Česko	Priorita 2: Přizpůsobení se změně klimatu a ochrana životního prostředí	4: Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim, s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům
Interreg Sasko – Česko	Priorita 2: Změny klimatu a udržitelnost	4: Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim, s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům
Interreg Central Europe	Priorita 2: Spolupráce na zelenější střední Evropě	2.2.: Zvýšení odolnosti vůči rizikům spojeným s klimatickými změnami ve střední Evropě
Interreg DANUBE	Prioritní osa 2: Ekologičtější, nízkouhlíkové Podunají	2.2: Podpora schopností adaptace ke změnám klimatu v oblasti Dunaje a transnacionální řízení pohrom v souvislosti s environmentálními riziky s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům.

Interreg Europe	Priorita 2: Zelenější Evropa	vii) Ochrana a zachování přírody a biodiverzity, zelené infrastruktury, snižování znečištění
SZP	Oblast intervence: Rozvoj venkova	Agroenvironmentálně-klimatická opatření
Norské fondy	Program Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu	Snižování negativního vlivu lidské činnosti na kvalitu ovzduší
		Změny klimatu, zmírňování jejich vlivu a přizpůsobování se těmto změnám
Národní plán obnovy	Fyzická infrastruktura a zelená tranzice	2.5 Renovace budov a ochrana ovzduší
		2.6 Ochrana přírody a adaptace na změnu klimatu

NÁRODNÍ DOTAČNÍ PROGRAMY

Název programu	Oblast podpory	Specifický cíl
TA ČR	Program Prostředí pro život	Klima – opatření k ochraně klimatu, mitigace a adaptace na zvýšenou extremitu srážek i teplot, a to v sídlech i ve volné krajině,
		Ochrana ovzduší
Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny		Adaptace vodních ekosystémů na změnu klimatu
		Adaptace nelesních ekosystémů na změnu klimatu
		Adaptace lesních ekosystémů na změnu klimatu
Podpora NNO	Adaptace na změnu klimatu, mitigace změny klimatu	7 – Adaptační opatření na změnu klimatu a mitigační opatření na místní i národní úrovni
		8 – Environmentálně odpovědná spotřeba, udržitelné využívání zdrojů

4. Přechod na čistou energii

Cílem podprogramu bude usnadnit transformaci na energeticky účinné hospodářství založené na energii z obnovitelných zdrojů, které je neutrální z hlediska změny klimatu a odolné vůči změně klimatu, prostřednictvím financování koordinačních a podpůrných akcí v celé Evropě. Tyto akce mají za cíl odstranit překážky na trhu, které brání socioekonomickému přechodu k udržitelné energii, a zpravidla zapojují řadu malých a středních subjektů, četné subjekty včetně místních a regionálních orgánů veřejné správy a neziskových organizací a spotřebitele.

Tabulka č. 4: Tematické průniky jmenovaných dotačních programů s podprogramem LIFE: Přechod na čistou energii

EVROPSKÉ DOTAČNÍ PROGRAMY		
Název programu	Oblast podpory	Specifický cíl
Operační program životního prostředí 2021-2027	Energetické úspory	Efektivní a šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie
	Obnovitelné zdroje energie	Efektivní a šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie
Interreg Central Europe	Priorita 2: Spolupráce na zelenější střední Evropě	. 2.1 Podpora přechodu k energetice s nízkými emisemi pro klimaticky neutrální střední Evropu
Interreg DANUBE	Prioritní osa 2: Ekologičtější, nízkouhlíkové Podunají	2.1: Podporovat obnovitelnou energii v souladu se směrnicí (EU) 2018/2001, včetně ustanovených udržitelných kritérií
Interreg Europe	Priorita 2: Zelenější Evropa	i) Energetická účinnost a snižování emisí skleníkových plynů
		ii) Obnovitelná energie
		iii) Chytré energetické systémy, sítě a úložiště
Národní plán obnovy	RePower EU	7.1 Infrastruktura pro obnovitelné zdroje energie a elektrizační soustava (9 272, 2 mil. Kč)
		7.2 Podpora decentralizace a digitalizace odvětví energetiky (800 mil. Kč)
		7.7 Zjednodušení povolenacích řízení v oblasti životního prostředí a vymezení oblastí pro rozvoj obnovitelných zdrojů energie (311, 1 mil. Kč)

ZÁVĚR

Cílem této analýzy bylo poskytnout přehled o komplementárních finančních nástrojích k programu LIFE. První část tohoto dokumentu se věnovala evropským a národním dotačním programům. Jednotlivé kapitoly se zaměřovaly zejména na popis oblastí podpory jednotlivých programů, které se týkaly opatření v rámci biodiverzity, oběhového hospodářství, klimatu a přechodu na čistou energii. Jednotlivé specifické cíle, možnosti financování, upřesnění cílových skupin a definice synergií mezi jednotlivými programy umožňují žadatelům získat dostatečné množství informací o možnostech financování projektu.

Analytická část tohoto dokumentu pak poskytla prostřednictvím přehledné tabulky shrnutí jednotlivých dotačních programů, jejich oblastí podpory a specifických cílů, jenž vytvářejí synergie s jednotlivými podprogramy LIFE.

V průběhu této analýzy bylo zjištěno, že existuje rozsáhlé možnosti financování pro projekty v oblasti životního prostředí v České republice. Žadatelé mají k dispozici široké spektrum evropských a národních dotačních programů, které mohou synergicky doplňovat podporu poskytovanou programem LIFE.

Pro podprogram „Příroda a biologická rozmanitost“ existuje rozsáhlá podpora z programů Interreg, za předpokladu, že se projekt bude plnit v území, na které se jednotlivý Interreg zaměřuje. Pro projekty, které se zaměřují na obnovu lesů a jejich biodiverzitu, je možné využít Strategické plány SZP. Na podporu biodiverzity a boj se suchem se také zaměřuje Národní plán obnovy. Žadatelé také mají možnost využít široké spektrum podpory v národních dotačních programech, jako jsou programy TA ČR, PPK nebo POPFK. Nevládní organizace pak mohou být podporovány v rámci Podprogramu A, kde je definována tematická oblast „Ochrana přírody a biologické rozmanitosti“.

Analyzovány byly také možnosti podpory v rámci podprogramu „Oběhové hospodářství a kvalita života“. Oproti podprogramu „Příroda a biologická rozmanitost“ se věnuje této oblasti menší množství programů, i zde však existují možnosti financování. Z evropských dotačních programů lze jmenovat například OPŽP a jeho oblast podpory „Oběhové hospodářství“ a „Vodovody a kanalizace“. Dotaci pro tuto tematickou oblast nabízí také Interreg Central Europe a Interreg Europe. Finanční podporu lze také získat v rámci Národního plánu obnovy, kde je definována komponenta „Cirkulární ekonomika, recyklace a průmyslová voda“. Co se týče národních dotačních programů, této problematice se věnuje priorita „Odpadové a oběhové hospodářství“ v programu Prostředí pro život TA ČR. Nestátní neziskové organizace pak mohou získat podporu v rámci tematické oblasti „Životní prostředí a vlivy na lidské zdraví“ v Podprogramu A.

Průniky s podprogramem „Zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně“ lze oproti tomu najít ve velkém množství dotačních programů. Pokud se oblast realizace projektu bude vyskytovat v území, na které se zaměřují jednotlivé programy Interreg, lze najít zdroje financování právě i jejich prostřednictvím. V Národním plánu obnovy lze využít komponenty „2.5 Renovace budov a ochrana ovzduší“ a „2.6 Ochrana přírody a adaptace na změnu klimatu“. V národním měřítku lze využít Programy TA ČR, POPFK. Pro NNO je určena podpora tematické oblasti „Adaptace na změnu klimatu, mitigace změny klimatu“.

Co se týče analýzy komplementárních finančních nástrojů pro podprogram „Přechod na čistou energii“, lze konstatovat, že podpora z evropských dotačních programů je dostatečná, jmenované národní programy se na tuto problematiku však nezaměřují. Operační program životního prostředí 2021-2027 se

zaměřuje na oblasti podpory: „Energetické úspory“ a „Obnovitelné zdroje“. Financovat takto zaměřené projekty lze i za splnění specifických podmínek i z Interreg Central Europe, Interreg Danube a Interreg Europe. Velká váha pro tyto projekty je pak stanovena v Národním plánu obnovy, kde energetické projekty mají svůj hlavní pilíř „RePower EU“.

Tato práce měla potenciálním žadatelům poskytnout více informací o komplementárních možnostech financování projektu v rámci přírody a biodiverzity, ochrany klimatu, přechodu na čistou energii a oběhového hospodářství. Pro více informací a podporu v rámci žádosti o projekt, je žadatelům doporučováno obrátit se na Národní kontaktní místo, kterým je v České republice odbor finančních a dobrovolných nástrojů – oddělení mezinárodních programů a projektů Ministerstva životního prostředí. Pracovníci Národního kontaktního místa předávají informace o programu LIFE a realizovaných projektech, poskytují poradenství a konzultace žadatelům z programu LIFE a také pořádají informační semináře pro žadatele v různých městech ČR.

ZDROJE INFORMACÍ

Program LIFE – <https://www.program-life.cz/>

Operační program ŽP - <https://opzp.cz/>

Interreg Polsko-Česko - <https://www.cz-pl.eu/programovy-dokument>

Interreg Slovenko-Česko – <https://www.sk-cz.eu/>

Interreg Rakousko-Česko – <https://2014-2020.at-cz.eu/cz/programove-obdobi-2021-2027>

Interreg Bavorsko – Česko – <https://www.by-cz.eu/cs/>

Interreg Sasko – Česko – <https://www.sn-cz2027.eu/cz>

Interreg Central Europe – <https://www.interreg-central.eu/>

Interreg DANUBE – <https://www.interreg-danube.eu/>

Interreg EUROPE – <https://www.interregeurope.eu/>

Strategický plán SZP – <https://eagri.cz/public/portal/mze/dotace/szp-pro-obdobi-2021-2027>

Norské fondy – <https://www.eeagrants.cz/>

Národní plán obnovy – <https://www.planobnovy.cz/>

Programy TA ČR – <https://www.tacr.cz/programy-a-souteze/programy/>

Program péče o krajinu – <https://dotace.nature.cz/ppk>

Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny – <https://dotace.nature.cz/popfk>

Podpora NNO – https://www.mzp.cz/cz/program_podpora_projektu_nno

SEZNAM ZKRATEK

AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny
CE – středoevropský (Central Europe)
EFRR – Evropský fond pro regionální rozvoj
EU – Evropská unie
EUSALP – Strategie EU pro alpský region
EUSDR – Strategie EU pro Podunají
EZFRV – Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EZZF – Evropský zemědělský záruční fond
FS – Fond soudržnosti
IROP – Integrovaný regionální operační program
MŽP – Ministerstvo životního prostředí
NEB – Nový evropský Bauhaus
NGO – Nevládní organizace
NNO – Neziskové organizace
NPO – Národní plán obnovy
NP – Národní park
OP – Operační program
OPŽP – Operační program životní prostředí
OZE – Obnovitelné zdroje energie
POPFK – Podpora opatření přirozených funkcí krajiny
PPK – Program péče o krajinu
RRF – Nástroj pro oživení a odolnost
RSV – Evropská rámcová směrnice o vodách
SC – Specifický cíl
SFŽP – Státní fond životní prostředí
SP SZP – Strategický plán společné zemědělské politiky
SZP – Společná zemědělská politika
TA ČR – Technologická agentura ČR
ZCHÚ – Zvláště chráněné území